24-мӗш ҫул тухать. Хакӗ 15 пус.

1941
МАЙ
22
КӖҪНЕРНИКУН
118 (5833) №

Чӑваш Коммуни

Пӗтӗм тӗнчери пролетарисем, пӗрлешӗр!

ВКП(б) ОБКОМӖПЕ ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧӖН, ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧӖН ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧӖН ХАҪАЧӖ.

Ҫуракинче пысӑк тухӑҫлӑхпа тата лайӑх пахалӑхпа ӗҫленӗшӗн ВКП(б) райкомӗсем тата ӗҫҫынни депутачӗсен районсенчи Совечӗсен исполкомӗсем тӑратнӑ тӑрӑх, ялхуҫалӑхӗнче малта пыракансене республикӑри Хисеп хӑми ҫине кӗртнӗ:

43. **«Сталь» колхоз** (председателӗ П. В. Данилов юлташ) — Хӗрлӗ Чутай районӗ. Колхоз ир акмалли пучахлӑ культурӑсене срокчен тата лайӑх пахалӑхпа акса хӑварнӑ.

44. **Молотов ячӗпе тӑракан колхоз** (председателӗ Н. Я. Гущин юлташ) — Пӑрачкав районӗ. Колхоз ир акмалли пучахлӑ культурӑсене срокчен тата агротехника енчен пысӑк пахалӑхпа акса хӑварнӑ.

45. **И. К. Беляков** — Хӗрлӗ Чутай районӗнчи «Красное Сормово» колхозри иккӗмӗш бригадӑн бригадирӗ, вӑл ир акмалли пучахлӑ культурӑсене колхозра пуринчен малтан срокчен тата агротехника енчен пысӑк пахалӑхпа акса пӗтернӗ.

46. **В. И. Быков** — Пӑрачкав МТС тракторисчӗ, «ЧТЗ» тракторпа ӗҫлесе норма тӑрӑх 12 гектар вырӑнне сменӑра 16 гектар сухалать.

47. **Н. П. Порфирьев** — Йӗпреҫ районӗнчи «Молния» колхоз сеяльщикӗ, лашапа ӗҫлемелли 13 ретлӗ сеялкӑпа норма тӑрӑх 9 гектар вырӑнне кашни кун 13-шер гектар акать.

48. **Д. Г. Гурьев** — Вӑрмар МТС тракторисчӗ, «СТЗ» тракторпа ӗҫлесе план тӑрӑх 15 гектар вырӑнне сменӑра 30-шар гектар тата лайӑх пахалӑхпа акать.

49. **К. А. Моложин** — Хӗрлӗ Чутай МТС тракторисчӗ, «ХТЗ—НАТИ» тракторпа ӗҫлесе норма тӑрӑх 7,4 гектар вырӑнне сменӑра 9-шар гектар акать, сухаланӑ кашни гектар пуҫне 500-шер грамм горючи перекетлет.

50. **И. Н. Январеев** — Шӑхасан районӗнчи «Герой» колхоз сеяльщикӗ, 7 ретлӗ сеялкӑпа норма тӑрӑх 3 гектар вырӑне кашни кун 8,5 гектар акать.

ҪИТЕС ПРИЗЫВА КӐТАРТУЛЛӐН ХАТӖРЛЕНЕР!

Эпир тӗнчери лару-тӑру питех те кӑткӑс вӑхӑтра пурӑнатпӑр. Капитализмлӑ ҫӗршывсем хушшинче империализмлӑ хаяр вӑрҫӑ пырать. Империализмлӑ государствӑсем тӗнчене ҫӗнӗрен пайлассишӗн, пӗр-пӗринчен колонисене туртса илессишӗн хӗрсех ҫапӑҫаҫҫӗ. Тӗрӗслӗхлӗ мар, империализмлӑ вӑрҫа пула капитализмлӑ ҫӗршывсенчи рабочисемпе пӗтӗм ӗҫҫыннисем вӗҫӗмсӗр асапсемпе хӗнхурсем тӳсеҫҫӗ. Империализмлӑ иккӗмӗш вӑрҫӑ ӗнтӗ тӗнче вӑрҫи пулса тӑчӗ, анчах унӑн вӗҫӗ курӑнмасть-ха.

Хӑйӗн вӑй-хӑватне пула, Совет правительствин сталинла мир политикине пула, ССР Союзӗ вӑрҫӑ тулашӗнче тӑрать.

Партин XVIII съездӗнче Сталин юлташ: «Мирлӗ политикӑна тата ӗҫлӗхлӗ сыхӑнӑва пур ҫӗршывсемпе те ҫирӗплетес политикӑна малашне те пурнӑҫа кӗртсе пымалла; сыхланулӑ пулмалла тата вӑрҫӑ провокаторӗсене, ытти ҫынсен аллисемпе кӑвар туртма хӑнӑхнӑскерсене, пирӗн ҫӗршыва конфликтсен ӑшне туртса кӗртме памалла мар», тесе кӑтартса пачӗ. Ҫак кӑтартӑва пурнӑҫа кӗртессишӗн пирӗн Совет правительстви пӗтӗм вӑя хурса тата ӑнӑҫлӑн ӗҫлесе пырать.

Анчах тӗнчери лару-тӑру хальхи пек кӑткӑс пулнӑ вӑхӑтра пирӗн ҫӗршывшӑн та вӑрҫӑ хӑрушлӑхӗ ӳсмесӗр тӑма пултараймасть. Эпир капитализмлӑ йӗри-тавралӑхра пурӑнатпӑр. Сталин юлташ пире ҫак капитализмлӑ йӗри-тавралӑх ҫинчен нихӑҫан та манма юрамасть, тесе вӗрентет. «...Хамӑрӑн Хӗрлӗ Ҫара, Хӗрлӗ Флота, Хӗрлӗ авиацие тата Осоавиахима пур майсемпе те вӑйлатмалла та тӗреклетмелле. Нимӗнле «ӑнсӑртлӑх» тата пирӗн тулашри тӑшмансен фокусӗсем пире кӗтмен ҫӗртен килсе ан тивчӗр тесе, вӑрҫӑпа килсе тапӑнас хӑрушлӑх умӗнче хамӑрӑн пӗтӗм халӑха мобилизациллӗ хатӗрлӗхре тытса тӑмалла...» (Сталин).

Мобилизациллӗ хатӗрлӗхре тӑма ССР Союзӗнчи кашни ӗҫҫынни хӑйӗн вырӑнӗнче тӑрӑшса ӗҫлени кирлӗ. Кашни предприяти тата кашни колхоз хӑйсен ӗҫ планӗсене тултарса тата ирттерсе тултарса пыни ҫӗршывӑн оборона вӑй-хӑватне ӳстерет. Партин XVIII конференцийӗ рабочи класа, колхозлӑ хресченсене, Совет Союзӗнчи мӗнпур ӗҫҫыннисене 1941 ҫулта ССР Союзӗн халӑх хуҫалӑхне аталантармалли плана тултарма тата ирттерсе тултарма чӗнчӗ. Ҫак задачӑна пурнӑҫа кӗртессишӗн пирӗн пурин те вӑя хурса ӗҫлемелле.

Тӑван ҫӗршывӑн оборона вӑй-хӑватне ӳстерес ӗҫре ҫавӑн пекех тата ҫитес призыва лайӑх хатӗрленсе ирттерессин те пысӑк вырӑн йышӑнса тӑрать.

Кашни ҫулленех ҫул ҫитнӗ ҫамрӑксем, ССР Союзӗн Оборона Халӑх Комиссарӗн приказӗ тӑрӑх, призыв комиссийӗсем витӗр тухса, Хӗрлӗ Ҫара тата Хӗрлӗ Флота ҫар службине каяҫҫӗ. Хӑюллӑ та паттӑр пехотинец, артиллерист, кавалерист, краснофлотец пуласси — социализмлӑ тӑван ҫӗршывра ӳсе ҫитӗнекен кашни ҫамрӑкӑн ӗмӗчӗ.

«Тӑван ҫӗршыва сыхласси ССР Союзӗн кашни гражданинӗн таса тивӗҫӗ», «Рабочисемпе Хресченсен Хӗрлӗ Ҫарӗнчи ҫар служби — ССР Союзӗн гражданӗсен хисеплӗ тивӗҫӗ пулса тӑрать». Ҫапла калать Сталинла Конституци. Ҫак сӑмахсене чӗре патне хывнӑ совет ҫамрӑкӗсем призыва уява кӗтнӗ пекех кӗтсе тӑраҫҫӗ.

Ҫапах та, ҫитес призыва лайӑх хатӗрленсе ирттерме партипе комсомол тата профсоюз организацийӗсен, совет органӗсен те пысӑк ӗҫсем туса ирттермелле. Призывниксем хушшинчи ӗҫе кашни предприятирех тата кашни ялтах сарса ярас пулать.

Пирӗн ҫамрӑксем сывлӑхлӑ ӳсеҫҫӗ, призывниксем нумайӗшӗ хутла пӗлеҫҫӗ, чылайӗшӗ вӑтам шкулсенчен вӗренсе тухаҫҫӗ. Ку вӑл партипе правительство халӑхӑн материаллӑ пурнӑҫне лайӑхлатассишӗн тата халӑхӑн культурӑлӑхне хӑпартассишӗн ывӑнма пӗлмесӗр тӑрӑшнин ырӑ результачӗ. Анчах пирӗн умра ҫакӑн пек задача тӑрать: призывниксенчен нумайрахӑшӗ кӑна мар, кашни призывник ҫирӗп сывлӑхлӑ пултӑр, кашни призывник хутла лайӑх пӗлекен пултӑр! Ҫавӑнпа ӗнтӗ трахомӑпа чирленӗ е хутла сахал пӗлекен призывниксене (ун пеккисем халӗ те пулкалаҫҫӗ-ха) сыватса тата хутла вӗрентсе ҫитерессине халех пурнӑҫа кӗртмелли ӗҫ пулса тӑрать. Ку ӗҫе районсенчи сывлӑх пайӗсем тата районсенчи ҫутӗҫ пайӗсем мӗнле пурнӑҫа кӗртсе пынине тӗрӗслесех тӑмалла.

Призывниксем хушшинче физкультура ӗҫне, оборона значокӗсене илме нормӑсем парассине анлӑн сарса ярас пулать. Ҫак ӗҫе пуринчен ытла комсомолпа Осоавиахим организацийӗсен туса пымалла. Кашни призывникӑн оборона значокӗ пултӑр! Ҫак ӗҫе пурнӑҫа кӗртмеллех.

Хӗрлӗ Ҫар хӑйӗн воинӗсене хӑватлӑ та ҫӗнӗ техникӑна алла тытса, кучухнехи вӑрҫӑн кӑткӑс тата йывӑр условийӗсенче тӑван ҫӗршыва сыхлама, тӑван ҫӗршыв ҫине кам та пулин килсе тапӑнма хӑяс пулсан, тӑшмансене вӗсем ӑҫтан килнӗ ҫавӑнтах ҫӗмӗрсе тӑкма вӗрентсе хатӗрлет. Ҫар ӗҫне вӗреннӗ чухне, вӑрҫӑ пулас пулсан уйрӑмах вӑрҫӑра хӗрлӗ воинӑн шӑрӑха та, сивве те, ҫӑмӑра та, юра та—пурне те тӳссе ирттермелле килет. Ҫавӑн пек йывӑрлӑхсене чӑтса ирттерме, йывӑр условисенчех тӑшмана ҫӗмӗрсе тӑкма пулас воинсем ҫамрӑкранпах тӳсӗмлӗ пулма хӑнӑхса пыни кирлӗ. Акӑ мӗншӗн ӗнтӗ ҫамрӑксем хушшинче, уйрӑмах призывниксем хушшинче физкультура ӗҫне анлӑн сарса яни ҫавтери паха та кирлӗ.

Призывниксене тӗнчери лару-тӑру ҫинчен, социализмлӑ тӑван ҫӗршывӑн ҫитӗнӗвӗсем тата партипе правительствӑн решенийӗсем ҫинчен куллен кун ӑнлантарса парассине организацилессин те пысӑк ӗҫ. Ҫак ӗҫе сарса яма партипе комсомол организацийӗсен мӗнпур майсемпе пӗтӗмпех усӑ курмалла. Политпросвет учрежденисен те призывниксем хушшинчи ӗҫе активлӑн туса пырас пулать.

Ҫитес призыва хатӗрленесси пысӑк ӗҫ пулса тӑнине хисепе илсе, Чӑваш АССР Верховный Совечӗн Президиумӗ «Рабочисемпе Хресченсен Хӗрлӗ Ҫарӗн тата Тинӗс-Ҫар Флочӗн призывне кӑтартуллӑн ирттернӗшӗн» пама куҫса ҫӳрекен хӗрлӗ ялав тӑвасси ҫинчен Указ кӑларчӗ, — ку Указа эпир паянхи номерте пичетлесе кӑларатпӑр. Ҫак хисеплӗ ялава илессишӗн районсем хушшинче социализмлӑ ӑмӑрту анлӑн тата вӑйлӑн сарӑлса каймалла. Призыва кӑтартуллӑн ирттерессишӗн пикенсе ӗҫлеме пур районсен те ӑмӑртӑва хутшӑнас пулать.

Тӑван ҫӗршывӑн хӗрӳллӗ патриочӗсене — призывниксене — Хӗрлӗ Ҫарпа Хӗрлӗ Флот ретне ӑсатма тӗплӗн хатӗрленер!

ЧӐВАШ АССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТ ПРЕЗИДИУМӖН
УКАЗӖ

Рабочисемпе Хресченсен Хӗрлӗ Ҫарӗн тата Тинӗс-Ҫар Флочӗн призывне кӑтартуллӑн хатӗрленсе ирттернӗшӗн пама Чӑваш АССР Верховный Совет Президиумӗн куҫса ҫӳрекен Хӗрлӗ Ялавне тӑвасси ҫинчен

1. Рабочисемпе Хресченсен Хӗрлӗ Ҫарӗн тата Тинӗс-Ҫар Флочӗн призывне кӑтартуллӑн хатӗрленсе ирттернӗшӗн пама Чӑваш АССР Верховный Совет Президиумӗн куҫса ҫӳрекен Хӗрлӗ Ялавне тӑвас.

2. Рабочисемпе Хресченсен Хӗрлӗ Ҫарӗн тата Тинӗс-Ҫар Флочӗн призывне кӑтартуллӑн хатӗрленсе ирттернӗшӗн пама тунӑ Чӑваш АССР Верховный Совет Президиумӗн Хӗрлӗ Ялавне Рабочисемпе Хресченсен Хӗрлӗ Ҫарӗн тата Тинӗс-Ҫар Флочӗн ретне илмелли призыва хатӗрленсе ирттерес ӗҫре чи лайӑх тӗслӗхсем кӑтартнӑ района е хулана, Чӑваш АССР Халӑх Комиссарӗсен Совечӗ тӑратнӑ тӑрӑх, Чӑваш АССР Верховный Совечӗн Президиумӗ парать.

3. Рабочисемпе Хресченсен Хӗрлӗ Ҫарӗн тата Тинӗс-Ҫар Флочӗн призывне кӑтартуллӑн хатӗрленсе ирттернӗшӗн панӑ куҫса ҫӳрекен Хӗрлӗ Ялава каялла илме Чӑваш АССР Верховный Совечӗн Президиумӗ кӑна пултарать.

Чӑваш АССР Верховный Совет Президиумӗн Председателӗ
З. АНДРЕЕВА.

Чӑваш АССР Верховный Совет Президиумӗн Секретарӗ
Г. ГУСЕВ.

Шупашкар хули.

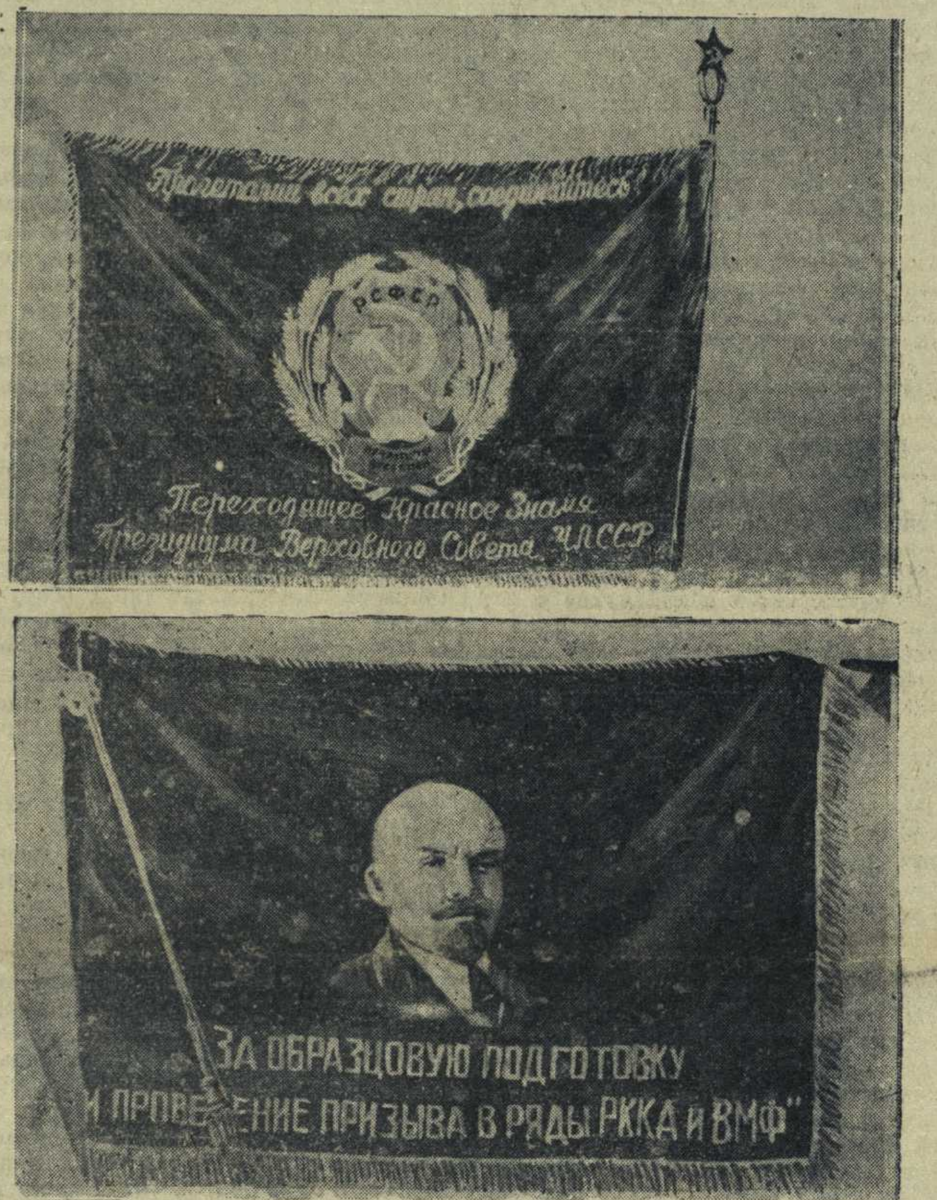
Пролетарии всех стран, соединяйтесь!
РСФСР
Переходящее Красное Знамя Президиума Верховного Совета ЧАССР
За образцовую подготовку и проведение призыва в ряды РККА и ВМФ"

Чӑваш АССР Верховный Совечӗн Президиумӗ Рабочисемпе Хресченсен Хӗрлӗ Ҫарӗн тата Тинӗс-Ҫар Флочӗн призывне кӑтартуллӑн хатӗрленсе ирттернӗшӗн паракан куҫса ҫӳрекен Хӗрлӗ Ялавӗ.
УКЕРЧӖК ҪИНЧЕ: ялавӑн пичӗсенӗ (ҫӳлте) тата тепӗр енӗ (аялта).

ФЗО ШКУЛӖНЧЕН ВӖРЕНТСЕ КӐЛАРМАЛЛИ ИСПЫТАНИСЕМ

Похвальнӑй грамотӑпа вӗренсе тухаҫҫӗ

ҪӖМӖРЛЕ, майӑн 20-мӗш. **(Телефонпа хамӑр корр.).** ФЗО шкулӗнче паянхипе 5-мӗш кун испытанисем пыраҫҫӗ. Вӗренекенсем испытанисене ӑнӑҫлӑн параҫҫӗ. Майӑн 19-мӗш тӗлне икӗ группӑра—слесарьсемпе рамщиксен групписенче вӗренекенсем, пурӗ 79 ҫын, аттестацисем илме пултарчӗҫ. Вӑл шутран 31 ҫын «отлично» паллӑпа, 35 ҫын «хорошо» паллӑпа панӑ. Вӗсенчен 21 ҫынна похвальнӑй грамота пама палӑртнӑ.

Испытанисем уйрӑмах рамщиксен группинче (мастер Егоров) паха результатсем кӑтартрӗҫ. Ку группӑра 40 ҫын, вӗсенчен 20 ҫын «отлично», 17 ҫын «хорошо» тата 3 ҫын «посредственно» паллӑпа испытани тытнӑ. 14 ачана похвальнӑй грамотӑпа наградӑлама палӑртнӑ. Вӗсем — Викторов, Емельянов, Ногтев, Пономарев т. ыт. Вӗсем вӗренӳре те, производствӑра та яланах малта пынӑ, производство планне ирттерсе тултарнӑ.

Испытани ирттерекен комисси расписани тӑрӑх йӗркеллӗ ӗҫлет. ФЗО шкулӗнчен вӗрентсе кӑлармалли испытанисем майӑн 25-мӗшӗнче вӗҫленеҫҫӗ.

Куславккари ФЗО шкулӗ малта пырать

Республикӑри ФЗО шкулӗсенче испытанисен юлашки кунӗсем пыраҫҫӗ. Вӗренекенсем испытанисене пысӑк пахалӑхпа вӗҫлеме тӑрӑшаҫҫӗ. Кашни кунах ӗҫ тухӑҫлӑхӗ ӳссе пыни шкулта вӗренекенсем хӑйсен специальноҫне вӗренсе ҫитнине уҫҫӑнах кӑтартса парать. Вӗсем хӑйсен станокӗсем ҫинче пысӑк ҫӗкленӳпе хастарлӑн ӗҫлеҫҫӗ. Кашни вӗренекенех пысӑк разряд илме тивӗҫлӗ пулассишӗн кӗрешет.

Ӗҫ вӑйӗсен резервисен Управленийӗ пӗлтернӗ тӑрӑх, майӑн 21-мӗш тӗлне ФЗО шкулӗсенче 260 вӗренекене аттестаци панӑ. Вӗсенчен нумайӗшӗ «отлично» тата «лайӑх» паллӑсем илнӗ. Испытани комиссийӗсем вӗсене пысӑк разрядсем памалла тунӑ.

Куславккари ФЗО шкулӗнче испытанисене уйрӑмах лайӑх ирттереҫҫӗ. Вӗренекенсем испытание лайӑх хатӗрленнипе кӗтсе илнӗ. Аттестаци комиссийӗ те аван ӗҫлет. Вӑл комисси график тунӑ. Ҫав графика ҫирӗппӗн пурнӑҫласа пыраҫҫӗ.

Куславккара испытани витӗр 92 вӗренекен тухнӑ. Вӗсенчен 7-мӗшпе 8-мӗш разрядпа — 30 ҫын, 6-мӗш разрядпа 38 ҫын вӗренсе тухаҫҫӗ. Испытани панӑ ҫамрӑксем станочниксем тата рамщиксем пулса ӗҫлеме аван хӑнӑхса ҫитнӗ.

ФЗО шкулӗсем квалификациллӗ рабочисем вӗрентсе хатӗрлерӗҫ. Промышленность предприятийӗсен ҫамрӑк рабочисене кӗтсе илме хатӗр пулмалла. Вӗсене стахановла ӗҫлеме условисем ҫителӗклӗ туса пама хатӗрленни кирлӗ. Пурӑнма общежитисем тупса парас пулать. Шкулта вӗренсе илнӗ квалификацине малашне татах та ӳстерсе пыма пулӑшмалла. Ҫакна предприятисен халех шута илсе ӗҫлемелле.

Ҫӗнӗ электросварщиксем, слесарьсем, тимӗрҫсем

Канашри вагонсем юсакан заводри ФЗО шкулӗ ҫитес кунсенчех чугун ҫул транспорчӗ валли ҫӗнӗ рабочисем вӗрентсе кӑларать. Вӑл шкул пысӑк квалификациллӗ электросварщиксем, слесарьсем, тимӗрҫсем вӗрентсе хатӗрлерӗ. Испытанисем ҫакна тӗплӗн кӑтартса пачӗҫ.

Паянхи куна шкулта 88 вӗренекене аттестаци памалла тунӑ. Слесарьсен группинче 30 ҫын вӗрентсе хатӗрленӗ. Вӗсенчен вӑтам паллӑсем илни 5 ҫын кӑна пулнӑ, ыттисем пурте «отлично» тата «хорошо» паллӑсемпе вӗренсе тухаҫҫӗ. Ҫавӑн пекех тимӗрҫсемпе электросварщиксем те испытанисене ӑнӑҫлӑн панӑ.

Электросварщиксен ӗҫне ҫиелтен хаклама май пулман. Малтан вӗсен ӗҫне лабораторинче тӗрӗслемелле. Халь лабораторинче вӗренекенсен ӗҫне тӗплӗн тӗрӗслеҫҫӗ. Вӗренекенсен ӗҫне тӗрӗслесе ҫитермен пулин те, вӗсем хӑйсен сӑнавлӑ ӗҫӗсене ӑнӑҫлӑн туни палӑрнӑ.

Шкулсенчи пӗлӳ тӗрӗслевӗсем

Ҫитменлӗхсене халех сирмелле

ЭЛӖК, майӑн 21-мӗш. **(Телефонпа, хамӑр корр.).** Малтанхи кун, майӑн 20-мӗшӗнче, Элӗкри вӑтам шкулта пурӗ 7 класра испытанисем пулса иртрӗҫ. Каҫхине 8 сехетре вӑтам шкулти педагогсен канашлӑвӗ пулчӗ, унта испытанисен малтанхи кунӗнчи итогӗсене пӑхса тухрӗҫ.

X «А» класс ҫакӑнпа паллӑ: сочиненисем ҫырма панӑ виҫӗ темӑран пурте пӗр темӑпа — «Левинсон и Мечик» (сравнительная характеристика по роману Фадеева «Разгром») темӑна суйласа илсе сочинени ҫырнӑ. Сочиненисене пурте кӗнеке чӗлхипе ҫырнӑ, вӑл, паллах, вӗренекенсен сочиненисене хӑйсен чӗлхипе ҫырма тата кӗнекепе харпӑрхӑй тӗллӗн ӗҫлеме хӑнӑхманнине кӑтартса парать.

Шкулта культурӑллӑх тата тасалӑх питех палӑрса тӑмасть. Вӗренекенсенчен чылайӗшӗ испытанисенче тумтирсемпех тата хӗрачасем тутӑрсемпех лараҫҫӗ. Хӑшпӗр ачасем испытанисене кая юлса ҫитнӗ. Иккӗмӗш класра вӗренекен Миша Андреев испытание пӗр сехет кая юлса пынӑ.

Педагогсен канашлӑвӗ испытанисен малтанхи кунӗнче учительсемпе ассистентсем енчен пулнӑ ҫитменлӗхсене уҫса палӑртрӗ. Тӑваттӑмӗш классенчи ассистентсем испытанисене вӑхӑтра ҫитмен пирки испытани пакечӗсене уҫма кӗтсе тӑнӑ. Ҫавӑнпа вӑл классенче испытанисем каярах юлса пуҫланнӑ. VII класри ассистент Бойкова юлташ звонок пулнӑ тесе, вӗренекенсенчен вӑхӑт ҫитмесӗрех тетрадьсене пуҫтарса илме пуҫланӑ.

Элӗкри вӑтам шкул, пӗтӗмӗшпе илсен, испытанисене аван хатӗрленсе кӗтсе илнӗ темелле. Анчах малтанхи кун палӑрнӑ ҫитменлӗхсем малаллахи кунсемшӗн урок пулса тӑмалла.

Саккӑрмӗш класра

КУКЕҪ. Вӑтам шкулӑн саккӑрмӗш класӗ. Уяв чухнехи пек капӑр тумланнӑ 21 ача пӗлӳ тӗрӗслевӗсем пуҫланасса кӗтеҫҫӗ.

Класа учительница Надеждина юлташпа ассистент кӗчӗҫ. Ачасем вӗсене саламласа кӗтсе илчӗҫ.

Этемӗн анатомийӗпе физиологийӗ предмечӗпе испытани пуҫланчӗ. Ачасене валли нумай таблицӑсем тата ытти нагляднӑй пособисем хатӗрленӗ.

Надеждина юлташ список тӑрӑх ачасене чӗнме пуҫларӗ. Ят тухнисем сӗтел умне пырса, билетсем илчӗҫ.

Вӗренӳри отличница Никитина ответлеме тытӑнчӗ. Унӑн билечӗ ҫинче виҫӗ ыйту: чӗре тата вӑл мӗнле ӗҫлени ҫинчен; поджелудочнӑй железасем; шӑмӑсен составӗ.

Никитина ҫак ыйтусем ҫине пӗр такӑнмасӑр ответлерӗ.

Ун хыҫҫӑн Александров та лайӑх каласа пачӗ. Ҫавӑн пекех Трофимова, Ахтеркин, Васильева лайӑх ответлерӗҫ. Вӗсем пилӗкӗш те «отлично» отметкӑсем илчӗҫ.

Хӑшпӗр вӗренекенсем испытание начартарах хатӗрленни те курӑнчӗ. Матвеев вӗренекен васкать, ответсене шухӑшламасӑр каласа ярать.

Пирвайхи кун испытанисем начар мар иртрӗҫ. Япӑх отметка илнисем класра пулмарӗҫ.

Т. ЛОГИНОВ.

Тӑван чӗлхене вӗрентесси ҫине ҫителӗксӗр пӑхнӑ

Ҫатра Лапсарти (Шупашкар р.) тулли мар вӑтам шкулта пирвайхи кун виҫӗ класра пӗлӳ тӗрӗслевӗсем пулчӗҫ. Тӗрӗслӳре пулнӑ 64 ачаран 7 ача япӑх отметка илчӗҫ, ыттисем пурте испытание ӑнӑҫлӑн тытрӗҫ. Ҫапах та калас пулать, ку шкулта испытани тытайманнисен хисепӗ пысӑк.

Тӗрӗслӳре хӑшпӗр ачасем тӑван чӗлхене ҫителӗксӗр пӗлни палӑрчӗ. Акӑ, V «А» класра 23 ача вӗренеҫҫӗ. Тӑван чӗлхепе ҫырнӑ диктантшӑн вӗсенчен 5 ача япӑх отметка илчӗҫ. Вӗсем автомобиль, полюс сӑмахсене те тӗрӗс ҫырма пӗлмеҫҫӗ. Ку шкулта тӑван чӗлхене вӗрентесси ҫине ҫителӗксӗр пӑхни курӑнать.

Тӗрӗслӳре уйрӑмӑнах VII класс лайӑх тӗслӗх кӑтартрӗ. Ку класра алгебрӑна (тӗрӗслӳре ҫыру ӗҫӗ пулчӗ) лайӑх пӗлни курӑнчӗ. Япӑх отметка илни пулмарӗ.

Пӗлӳ тӗрӗслевӗсене шкул дирекцийӗ ҫителӗксӗр ертсе пырать-ха. Тӗрӗслӳсем пуҫланнӑ кун шкул директорӗ Ландышев юлташ кунӗпех шкул участокӗнче ӗҫлесе ирттерчӗ. Ку вӑл пысӑк ӗҫе пӗртте хака хуманни пулать.

И. С.

ҪУРҪУЛ ПЛАННЕ СРОКЧЕН ТУЛТАРАР

Дзержинецсен чӗнӗвне ырлаҫҫӗ

ҪӖМӖРЛЕ, майӑн 21-мӗш. **(Телефон тӑрӑх).** Комбинатри пур цехсенче те Дзержинский ячӗпе тӑракан завод коллективӗн чӗнӗвне сӳтсе-яваҫҫӗ. Комбинатри рабочисем, инженерно-технически работниксем тата служащисем ҫак чӗнӗве ырлаҫҫӗ.

Виҫҫӗмӗш номерлӗ цехри рабочисем ҫурҫул планне июнӗн 26-мӗшне тултарма, ӗҫ тухӑҫлӑхне тата продукцин хӑйне ларакан хакне йӳнетме конкретлӑ обязательствӑсем йышӑнчӗҫ. Ытти цехсенчи рабочисем те ҫавӑн пек обязательствӑсемех йышӑнаҫҫӗ.

Комбинат тӑрӑх илсен, рабочисем, инженерсемпе техниксем плана июнӗн 26-мӗшӗнче тултарма, продукцин хӑйне ларакан хакне 250.000 тенкӗлӗх чакарма пулчӗҫ.

Х. ЛИСИН.

Планран ирттерсе 250.000 тенкӗлӗх продукци

Чӑвашкоопинсоюз системинче малта пыракан артельсен ӗҫӗ ҫакна кӑтартса пачӗ: пирӗн системӑри предприятисем пахатах та тухӑҫлӑрах ӗҫлеме пултараҫҫӗ. Канашри «Красный воин» тата Улатӑрти «20 лет Октября» артельсен ӗҫӗсем ӑна лайӑх ҫирӗплетсе параҫҫӗ.

Канашри артель ҫурҫул планне 5 уйӑх хушшинчех 128 процент ытла тултарчӗ. Пӗтӗм системипе илсен, пӗрремӗш кварталти производствӑллӑ программӑна 132,7 процент, апрельри плана 119,2 процент тултарнӑ.

Чӑвашкооминсоюз системинчи работниксем Дзержинский ячӗпе тӑракан заводри рабочисен, инженерно-технически работниксен тата служащисен чӗнӗвне пӗтӗм чӗререн саламласа ырлаҫҫӗ. Пирӗн коллектив ҫакӑн пек обязательствӑсем илет:

Ҫурҫулти производствӑллӑ программӑна июнӗн 15-мӗшне тултармалла;

Иккӗмӗш ҫурҫул пуҫланнӑ тӗле планран ирттерсе 250.000 тенкӗлӗх продукци туса кӑлармалла.

Ҫак обязательствӑсене пурнӑҫа кӗртессишӗн системӑри мӗнпур предприятисемпе рабочисене социализмлӑ ӑмӑртӑва явӑҫтаратпӑр.

И. ВАСИЛЬЕВ.

Пӗтӗм Союзри ялхуҫалӑх выставкине кайма тухнӑ

ТАШКЕНТ, майӑн 20-мӗш. (ТАСС). Паян Пӗтӗм Союзри ялхуҫалӑх выставкин участникӗсен пӗрремӗш ушкӑнӗ Мускава тухса кайрӗ. Вӗсен шутӗнче Самарканд районӗнчи Крупская ячӗпе тӑракан колхоз председателӗ Нуритдинов юлташ. Ҫак колхоз гектартан вӑтам шутпа 25-шер центнер ҫӗрмамӑкӗ пуҫтарса илнӗ. Выставка участникӗсем хушшинче—Самаркандри машинно-тракторнӑй станцин бригада механикӗ Мастура Адизов юлташ. Иртнӗ ҫулхине унӑн бригадинчи кашни тракторпа ҫӗр мамӑкӗ акмалли ҫӗр лаптӑкне 890-шар гектар сухаланӑ тата 8 пин килограмм горючи перекетлесе хӑварнӑ.

* * *

КРАСНОЯРСК, майӑн 20-мӗш. (ТАСС). Пӗтӗм Союзри ялхуҫалӑх выставки уҫӑлнӑ ҫӗре ялхуҫалӑхӗнчи малта пыракан колхозниксем 14 ҫын Мускава тухса кайрӗҫ. Вӗсем хушшинче—Иланский районри Чкалов ячӗпе тӑракан колхозри звеньевой В. М. Фунтиков, иртнӗ ҫулхине 60 гектарлӑ ҫӗр лаптӑкӗ ҫинчен 19,7-шер центнер тӗштырӑ туса илнӗскер, Баградскри МТ Станцинчи комбайнер И. С. Якомаскин, виҫӗ ҫул хушшинче вӑтамран 15 футлӑ комбайнпа 25 кун хушшинче 333-шар гектар тырпул пуҫтарса кӗнӗ, кашни гектартан 18-шар центнер тӗштырӑ тухнӑ.

* * *

ОМСК, майӑн 20-мӗш. (ТАСС). Пӗтӗм Союзри ялхуҫалӑх выставки уҫӑлнӑ ҫӗре паян облаҫри Кагановичскипе Ульяновски районсенчи колхозсенчен животноводсен пӗрремӗш ушкӑнӗ тухса кайрӗ. Выставка участникӗсем хушшинче — Кагановичски районӗнчи «Путь Ильича» ялхуҫалӑх артелӗнчи свинарка Анна Свистунова, иртнӗ ҫулхине вӑл 8 сысна аминчен 164 ҫӑвӑр илнӗ, Ворошилов ячӗпе тӑракан колхозри пӑрусем пӑхакан стахановка Гурьева юлташ, вӑл иртнӗ виҫӗ ҫул хушшинче 100 пӑру ытла пӑхса ӳстернӗ.

Ҫӗнӗ стадионсемпе шыв станцийӗсем

Карело-Финн республикин хулисенче капитальнӑй ремонт тунӑ хыҫҫӑн чылай спортивлӑ сооруженисем ӗҫе кӗреҫҫӗ. Кексгольм хулинче пысӑк стадион уҫӑлать, тата иккӗмӗш стадионне оборудовани туса пӗтереҫҫӗ. Ладога кӳлли хӗрринче шыв станцийӗ уҫӑлать. Ҫитес кунсенче Виипури хулинче ҫӗнӗ стадион уҫӑлать.

Активӑн экономикӑллӑ образованине пулӑшма

Предприятин тӗп фончӗсем тата вӗсемпе усӑ курасси

Материаллӑ пурлӑха туса тӑма ӗҫ вӑйӗ тата производство хатӗрӗсем кирлӗ. Производство хатӗрӗсем тесе ӗҫ хатӗрӗсене (машинӑсем, станоксем, инструментсем т. ыт. те) тата ӗҫлеме кирлӗ япаласене (чӗртавар, материалсем т. ыт. те) калаҫҫӗ.

Капитализмлӑ общество условийӗсенче производство хатӗрӗсем, капиталистсен уйрӑм харпӑрлӑхӗ пулса тӑраканскерсем, капитал формине йышӑнса, рабочисене эксплоатацилемелли тата пусмӑрламалли оруди пулса тӑраҫҫӗ.

ССР Союзӗнче производство хатӗрӗсен социаллӑ-экономикӑллӑ сӑнарӗ йӑлтах урӑхла. Сталинла Конституцин 4-мӗш статьинче ҫапла каланӑ: «ССР Союзӗн экономикӑллӑ никӗсӗ — хуҫалӑхӑн капитализмлӑ системине пӗтернипе, производство орудийӗсемпе хатӗрӗсем уйрӑм харпӑрлӑх пулассине пӗтернипе тата ҫынна ҫын эксплоатацилессине пӗтернипе ҫирӗпленнӗ хуҫалӑхӑн социализмлӑ системи тата производство орудийӗсемпе хатӗрӗсен социализмлӑ харпӑрлӑхӗ пулса тӑраҫҫӗ».

ССР Союзӗнче государство промышленноҫӗн производство хатӗрӗсем социализмлӑ харпӑрлӑх пулса тӑраҫҫӗ, вӗсемпе общество пуянлӑхне ӳстерсе пыма, ӗҫҫыннисен материаллӑ пурнӑҫне малалла лайӑхлатса пыма, культурлӑхне ӳстерме, ССР Союзӗн хуҫалӑхӗ хӑйне уйрӑм хуҫалӑх пулса тӑрассине ҫирӗплетме тата тӑван ҫӗршывӑн оборона хӑватне вӑйлатма усӑ кураҫҫӗ.

Ӗҫ хатӗрӗсем ССР Союзӗнчи социализмлӑ промышленноҫӑн тӗп фончӗсем пулса тӑраҫҫӗ. Совет государстви ҫак фондсене уйрӑм промышленность предприятийӗсене ҫирӗплетсе парать. Предприятин производствӑллӑ тӗп фончӗсен хисепне ҫаксем кӗреҫҫӗ: производство ҫурчӗсем, сооруженисем, силовой установкӑсем, техникӑллӑ оборудованисемпе машинӑсем, инструментсем, инвентарь, транспорт.

Предприятин тӗп фончӗсем нумай вӑхӑт хушши ӗҫлеҫҫӗ, вӗсем амортизациленсе пынӑ май, вӗсен хакӗ туса кӑларакан продукци хакӗ ҫине куҫса пырать. Домна кӑмаки, токарнӑй станок производство процесӗнче нумай ҫул хушши ӗҫлеҫҫӗ, вара кашни ҫулленех ҫав станокӑн, домна кӑмакин хакӗн пӗр пайӗ туса кӑларакан продукци хакӗ ҫине куҫса пырать, ҫавӑнпа та оборудовани мӗн чухлӗ ытларах ӗҫлет, унӑн хакӗ туса кӑларакан продукци хакӗ ҫине ҫавӑн чухлӗ сахалрах виҫепе куҫса пырать (амортизациленет).

ССР Союзӗн халӑх хуҫалӑхӗ аслӑланса пыракан социализмлӑ воспроизводство законӗ тӑрӑх ӳссе пырасси чи малтан тӗп фондсен воспроизводствине ӳстерсе пынипе пулса пырать, вӑл ӗнтӗ кашни ҫулленхи капиталовложени кашни ҫулленхи амортизаци сумминчен ытларах пулнинчен килет.

ССР Союзӗн экономикӑллӑ тӗп задачине пурнӑҫа кӗртме ҫитес 15 ҫул хушшинче промышленность продукцийӗн хисепне темиҫе хут ӳстермелле. Промышленность продукцийӗн ҫакӑн пек гигантла пысӑк ӳсӗмне тума производствӑллӑ тӗп фондсене сарса, ӳстерсе пымалла, ҫакӑнпа пӗрлех тата вӗсемпе тухӑҫлӑрах усӑ курмалла, урӑхла каласан, оборудованипе, силовой установкӑсемпе, сооруженисемпе т. ыт. те лайӑхрах усӑ курмалла.

Тӗп фондсен чи кирлӗ пайӗ — продукци туса кӑларас ӗҫе тӳррӗмех хутшӑнакан производство оборудованийӗ пулса тӑрать. Ҫак оборудованипе мӗн чухлӗ лайӑх усӑ куратӑн, вара тӗп фондсемпе ҫавӑн чухлӗ тухӑҫлӑрах усӑ курни пулать. Маленков юлташ партин XVIII конференцийӗнче ҫапла кӑтартса пачӗ: «...Оборудованипе, инструментпа, материалпа, чӗртаварпа тата топливӑпа тӗрӗс усӑ курни предприятин производствинче ҫитӗнӳ пулассине татса парать».

Оборудованипе лайӑхрах, тухӑҫлӑрах усӑ курасси мӗнрен килет-ха?

Чи малтан предприятири мӗнпур оборудованине производство процесне хутшӑнтармалла. Предприятире станоксен, машинӑсен т. ыт. те пӗр пайӗ усӑсӑр выртнипе—складсенче выртнипе, цехсенче ӗҫлемесӗр ларнипе ниепле те килӗшме ҫук.

Предприятири мӗнпур оборудованипе пӗтӗмӗшпех усӑ курас тесен, чи малтан ӑна тӗрӗс те ҫирӗп учета илсе пырас ӗҫе йӗркелесе, станок ӑҫта пулнине (цех, склад т. ыт. те) тата унпа мӗнле усӑ курнине кӑтартса памалла. Ҫакӑнтах тата предприятири оборудовани хисепне кӑна мар, вӑл мӗн чухлӗ ӗҫлеме пултарассине, унӑн специализацине, техникӑллӑ состоянине т. ыт. те палӑртмалла. Ҫак даннӑйсене пурне те оборудовани паспорчӗсем ҫине ҫырса хумалла. Оборудованине паспортлани—оборудованипе усӑ курассине тӗрӗс организацилессин тӗп условийӗ пулса тӑрать. Паспортра кӑтартнисене пӑхса продукци хатӗрлес ӗҫӗн технологиллӗ процесне тӗрӗс пӗлме, ӗҫ вырӑнӗсене хӑйсен мощноҫӗпе ӗҫ хатӗрне кура тӗрлӗ ӗҫ операцийӗсем ҫирӗплетме ҫӑмӑл пулать.

Оборудовани учетне тӗрӗс йӗркелени СССР Верховнӑй Совечӗн Президиумӗ 1941 ҫулти февралӗн 10-мӗшӗнче «Оборудованипе материалсене сутма, улӑштарма тата урӑх ҫӗре пама чарасси ҫинчен тата ҫак законсӑр ӗҫсемшӗн суд умӗнче ответ тытарасси ҫинчен» кӑларнӑ Указа мӗнле пурнӑҫа кӗртсе пынине лайӑх контроль туса тӑма май парать.

Пирӗн предприятисенче оборудованипе ҫителӗклӗ усӑ курманнин чи нумай сарӑлнӑ тӗслӗхӗ простойсем пулаҫҫӗ.

Оборудовани ӗҫсӗр ларни (простойсем) икӗ тӗрлӗ сӑлтавран килет: а) организациллӗ-техникӑллӑ йӗркесӗрлӗхсенчен тата б) ремонт ӗҫне начар организациленинчен.

Организациллӗ-техникӑллӑ йӗркесӗрлӗхсен шутне акӑ мӗн-мӗн кӗреҫҫӗ: рабочи ӗҫлекен вырӑна наряд, инструмент, чертеж, ӗҫре пулӑшакан хатӗрсем, материалсем вӑхӑтра паманни; ӗҫ вӑйне тӗрӗс вырнаҫтарманни, ӗҫ дисциплинине япӑхтарни, рабочи ӗҫ пӑрахса ҫӳрени (тапак туртни, кладовоя, мастер патне кайса ҫӳрени т. ыт. те). Ҫакӑнта асӑннӑ йӗркесӗрлӗхсем пуринчен ытла предприятире тата цехсем хушшинче планировани начар пулнинчен, производствӑна организацилес ӗҫри ҫитменлӗхсенчен, администраци ӗҫе вӑхӑтра туса пыманнинчен т. ыт. те килеҫҫӗ.

Предприяти руководителӗсен — директорӑн, цех, участок начальникӗн, мастерӑн—ӗҫ вырӑнӗсене пӑхас ӗҫе тӗрӗс йӗркелемелле, вӗсен ӗҫне малтанах шухӑшласа тунӑ тӗрӗс график тӑрӑх организацилемелле, ӗҫ вырӑнӗсене чӗртавар, хатӗрсем, инструментсемпе документсем вӑхӑтра парса тӑрас ӗҫе йӗркелемелле. Ҫак элементарлӑ условисемсӗр оборудованипе тӗрӗс, тухӑҫлӑ усӑ курма ҫук.

Оборудовани ремонт чухне ӗҫлемесӗр тӑни час-часах ытла пит пысӑк пулать. Нумай звеносенче оборудовани ӑна ремонт тума кирлӗ вӑхӑтран виҫ-тӑват хут ытла производствӑра усӑ курмасӑр выртать. Вӑхӑта ҫакӑн пек усӑсӑр нумай ҫухатнисем запаслӑ пайсем ҫителӗксӗр пулнинчен килеҫҫӗ. Ҫавна пула ремонт тума тесе ӗҫлеме чарӑннӑ чухне оборудовани запаслӑ пайсене хатӗрличчен нумай вӑхӑт хушши ӗҫлемесӗр ларать.

Оборудованисене ремонт тӑвассипе ҫыхӑнса тӑракан простойсене сахаллатма, малта пыракан предприятисен примерӗ тӑрӑх, планлӑ предупредительнӑй ремонт системи ҫине куҫас пулать. Планлӑ-предупредительнӑй ремонт тӑрӑх оборудованине малтанах палӑртса хунӑ вӑхӑт иртнӗ хыҫҫӑн ремонт туса пымалла. Станоксене вӑхӑтран-вӑхӑта кӑна пӑхса тухассинчен, кулленхи ремонтран тытӑнса, капитальнӑй ремонт таранах планлӑ-предупредительнӑй ремонта тӗрӗс пурнӑҫа кӗртсе пыни оборудованин ӗҫлес срокне тӑсать, станоксене ҫӗмӗрӗлсе, авари пулса чарӑнса ларасран сыхлать, пуринчен ытла пӗтӗм предприятине йӗркеллӗ, пӗр тикӗс ӗҫлеме май парать.

Оборудованипе унӑн мощноҫне тата специализацине кура тӗрӗс усӑ курни пысӑк вырӑнта тӑрать. Маленков юлташ партин XVIII конференцийӗнче тунӑ докладра час-часах йывӑр операцисем валли тунӑ пысӑк станоксем ҫинче вак оборудованипе тума май килекен ҫӑмӑл ӗҫсене туса тӑнине кӑтартса пачӗ.

Тата оборудованипе ҫителӗклӗ усӑ курманнин палӑрман формисем те пур. Чылай заводсенче, сӑмахран, юлашки вӑхӑтченех детальсене пысӑкрах туса майӗпен пӗчӗклетес йӗрке пулнӑ, детале ҫавӑн пек якатнӑ чухне кашни енчен 10 е ытларах миллиметр саваласа пӑрахнӑ. Ҫавӑн пек ӗҫсене чакарни станок паркӗн мощноҫӗпе усӑ курассин коэфициентне ӳстерет. Станоксем туса кӑларакан заводсен литейнӑй цехӗсенчи ҫак палӑрмасӑр юлакан брак механически цехсенчи машинӑсен ӗҫ вӑхӑтне 4—4,5 процент илет. Оборудованипе ҫакнашкал тухӑҫлӑ мар усӑ курни чи малтан технологиллӗ дисциплина ҫирӗп пулманнинчен, предприятире культурӑлӑх ҫитменнинчен килет.

Брака чакарни, технологиллӗ дисциплинӑна ҫирӗплетни, техникӑри ҫӗнӗ ҫитӗнӳсемпе усӑ курни, производствӑра культура, тасалӑх, йӗркелӗх тытса пыни оборудовани мощноҫӗн пысӑк резервисемпе усӑ курма май парать.

Станоксен, машинӑсен мощноҫӗпе усӑ курас ӗҫри пысӑк резервсенчен пӗри—пулӑшуллӑ ӗҫсене хӑвӑртрах туни, урӑхла каласан, рабочисем детале вырнаҫтарса лартнӑ тата каялла илнӗ чухне, виҫсе пӑхнӑ чухне т. ыт. те иртекен вӑхӑта кӗскетни пулать. Пулӑшуллӑ ӗҫсен вӑхӑтне чи сахал хисепе ҫити чакарас тесен, изобретенипе рационализаци ӗҫне анлӑн сарса пымалла, хӑйсен лайӑх енӗсене кӑтартса панӑ тӗрлӗрен приспособленисемпе усӑ курмалла.

Пӗр вӑхӑтрах темиҫе станок ҫинче ӗҫлекен малта пыракан стахановецсен опычӗ нумай станок ҫинче ӗҫлени производствӑри ҫухатусене чакарма, оборудованин производствӑллӑ мощноҫӗпе усӑ курассине ӳстерме пысӑк майсем панине кӑтартрӗ.

Оборудованипе усӑ курас ӗҫе лайӑхлатас тӗлӗшпе виҫӗ сменӑллӑ ӗҫрен икӗ смена ҫине куҫни пысӑк вырӑнта тӑрать. Виҫӗ сменӑпа ӗҫлекен предприятисен практики ҫак предприятисенче оборудованисемпе ҫителӗксӗр усӑ курнине, уйрӑмах виҫҫӗмӗш сменӑра ҫителӗксӗр усӑ курнине кӑтартса параҫҫӗ. Икӗ смена ҫине куҫсан, оборудовани ӗҫлес вӑхӑтӑн хисепӗ чакать пулин те, оборудованипе усӑ курассин коэфициенчӗ ӳсет, ку ӳсӗм, пуринчен ытла, оборудованин кулленхи ремонтне, ҫу сӗрессине, станоксене йӗркелесе ярассине тата ытти вак ӗҫсене сменӑсен хушшинчи вӑхӑтра туса тӑнинчен, ӗҫ вырӑнӗсене лайӑх организациленинчен, ӗҫ кунӗпе туллин усӑ курнинчен килет. Ҫапла вара, предприятисене, пӗр таттисӗр ӗҫлекен предприятисемсӗр (металлурги предприятийӗсемпе электростанцисем т. ыт. те) пуҫне, кирлӗ условисене хатӗрлесе пынӑ май (электроэнерги ҫителӗклӗ парса тӑрасси т. ыт. те) виҫӗ сменӑллӑ ӗҫрен икӗ смена ҫине куҫарас задача тӑрать.

Оборудованипе тӗрӗс усӑ курнине тӗрӗслес тесе, час-часах унӑн ӗҫне сменӑллӑ коэфициент тӑрӑх, паллӑ вӑхӑт хушшинче оборудованипе усӑ курнин коэфициенчӗ тӑрӑх тата нормӑна тултарнин вӑтам проценчӗ тӑрӑх анализ тӑваҫҫӗ.

Паллӑ вӑхӑт хушшинче оборудованипе усӑ курнин коэфициенчӗ станок ӗҫленӗ сехетсен тата ҫав вӑхӑтра туса кӑларнӑ продукцин хисепне станок ӗҫлеме пултарнӑ сехетсен тата ҫав вӑхӑтра туса кӑларма пултарнӑ продукцин хисепне танлаштарса пӑхсан пулать. Сӑмахран, 100 станок ӗҫлекен цехра 1941 ҫулӑн пӗрремӗш кварталӗнче 97.300 станко-сехет ӗҫленӗ. Анчах, икӗ сменӑпа ӗҫленӗ пулсан, ҫав станоксем 1 кварталта—100×76 (ӗҫ кунӗсем) ×16 сехет ӗҫленӗ пулӗччӗҫ, вӑл икӗ сменӑра 121.600 станко-сехет пулать. Ҫапла вара, оборудованипе усӑ курнин коэфициенчӗ вӑхӑт тӑрӑх 97300:121600=0,8 пулать, урӑхла каласан, ку тӗслӗхре простойсем вӑхӑта 20 процент йышӑнаҫҫӗ. Ҫак коэфициент единицӑна мӗн чухлӗ ҫывӑхрах, вӑл—предприяти оборудованипе ҫавӑн чухлӗ лайӑхрах усӑ курнине пӗлтерет.

Нормӑсене тултарнин вӑтам проценчӗ—туса кӑларнӑ продукцири нормӑпа кӑтартнӑ вӑхӑтӑн хисепне оборудовани ӗҫленӗ вӑхӑт хисепӗпе танлаштарса пӑхсан пулать. Ҫапла, сӑмахран, нормӑпа шутланӑ тӑрӑх туса кӑларнӑ пӗтӗм продукци 116760 сехет пулсан, оборудовани чӑннипе, пирӗн тӗслӗхри пек, 97300 сехет ӗҫленӗ пулсан, нормӑна тултарнин вӑтам проценчӗ 116760 : 97300, урӑхла каласан, 120 процент пулать.

Ҫак икӗ показатель тӑрӑх предприяти хӑйӗн оборудованийӗпе вӑхӑт енӗпе кӑна мар, продукци туса кӑларас енӗпе те мӗн чухлӗ усӑ курнине пӗлме пулать, ҫакна яланах индекс меточӗпе шутлаҫҫӗ. Ҫапла, вӑхӑт тӑрӑх оборудованипе усӑ курнин чӑн-чӑн коэфициенчӗ 0,80 процент, план—0,84 процент пулсан, нормӑна тултарнин вӑтам проценчӗ 120 процент, план 126 процент пулсан, оборудовани вӑйӗпе усӑ курни ҫапла пулать:

$$\frac{0{,}80}{0{,}84}\times\frac{120}{126}=0{,}95\times0{,}95=0{,}9.$$

Ҫакӑ вӑл ӗнтӗ предприяти оборудованин производствӑллӑ мощноҫӗпе планра кӑтартнинчен 10 процент сахалрах усӑ курнине пӗлтерет.

Оборудованипе тата инструментпа усӑ курнине контроль тата анализ туса тӑрас тӗлӗшпе кулленех ӗҫлемелле. Ҫакӑ вӑл—предприяти руководителӗсен тата парторганизацисен паллӑ задачи пулса тӑрать. Оборудованипе усӑ курнине яланах контроль туса, тӗрӗслесе тӑни, производствӑра пулакан ҫитменлӗхсене вӑхӑтра пӗтерсе пыни кашни машина, кашни станок мощноҫӗпе тухӑҫлӑ усӑ курма май парать.

Предприятин производствӑллӑ тӗп фончӗсемпе лайӑхрах усӑ курассишӗн, техникӑллӑ оборудованипе тухӑҫлӑ усӑ курассишӗн кӗрешни—социализм строительствин пысӑк хӑвӑртлӑхӗсемшӗн, халӑх хуҫалӑхӗн 1941 ҫулти планне ӑнӑҫлӑ тултарассишӗн, хамӑрӑн ҫӗршывӑн хуҫалӑхпа оборона хӑватне малалла тӗреклетессишӗн кӗрешни пулать.

С. Е. КАМЕНИЦЕР.
Экономикӑллӑ наукӑсен кандидачӗ.

Стена хаҫат редакторӗсен вӗренӗвӗ

КАНАШ. ВКП(б) Центральнӑй Комитечӗн решенийӗ тӑрӑх организациленӗ стена хаҫат редакторӗсен тата рабселькорсен заочнӑй курсӗнче вӗренекенсем испытанисем тытаҫҫӗ. Ку таринччен курсран 20 ҫын вӗренсе тухнӑ. Курсран вӗренсе тухнисем нумайӗшӗ стена хаҫат редакторӗсем пулса ӗҫлеҫҫӗ.

(Хамӑр корр.).

ПАРТИ ПУРНӐҪӖ

Пуҫламӗш парторганизацисене устав хушнӑ пек тумалла

Партин пуҫламӗш организацийӗсем—коммунистсен партин никӗсӗ. ВКП(б) уставӗ хушнӑ тӑрӑх партин пуҫламӗш организацийӗсене фабрикӑсенче, заводсенче, совхозсенче, МТС-сенче, хуҫалӑхлӑ ытти предприятисенче, колхозсенче, ялсенче, учрежденисенче, вӗренӳ заведенийӗсенче, парти членӗсем 3 ҫынтан сахал мар пулсан, тӑваҫҫӗ. Парти членӗсем 3 ҫынтан сахал пулсан, кандидатсен групписем е партипе комсомол групписем тӑваҫҫӗ.

Партин пуҫламӗш организацийӗсем рабочисене, хресченсене, интеллигенцине партин ертсе пыракан органӗсемпе ҫыхӑнтарса тӑраҫҫӗ. Вӗсем парти лозунгӗсемпе решенийӗсене пурнӑҫа кӗртессишӗн массӑсем хушшинче политикӑллӑ агитаци тата организациллӗ ӗҫсем тӑваҫҫӗ. Парти ретне ҫӗнӗ членсем илеҫҫӗ, вӗсене политикӑллӑ воспитани параҫҫӗ, предприятисенче, совхозсенче, колхозсенче, совет учрежденисенче ӗҫ дисциплинине ҫирӗплетессишӗн, производство планне тултарассишӗн, социализмлӑ ӑмӑртупа стахановла движенине вӑйлатассишӗн кӗрешме массӑсене мобилизацилесе, ертсе пыраҫҫӗ. Кашни пуҫламӗш парторганизаци предприятисенчи, колхозсенчи, МТС-сенчи тата совет учрежденийӗсенчи япӑхлӑха, ӗҫе хуҫасӑрла туса пынине хирӗҫ кӗрешет; рабочисен, служащисен, колхозниксен культурӑпа йӑла условийӗсене лайӑхлатас тӗлӗшпе куллен тӑрӑшса ӗҫлет, ҫӗршывӑн экономикӑллӑ тата политикӑллӑ пурнӑҫне активлӑн хутшӑнать.

Пуҫламӗш парторганизацисем ҫак задачӑна пурнӑҫа ӑнӑҫлӑн кӗртсе пыччӑр тесен, пуҫламӗш парторганизацисене устав хушнӑ тӑрӑх тӑвас пулать. Ун пек туни пуҫламӗш парторганизацисене предприяти, колхоз, шкул, совет учреждени патне тачӑ ҫывхартать, вӗсен ӗҫӗсемшӗн ответлӑ пулассине ӳстерет.

Пӗр вӑхӑтра Шупашкар, Канаш хулисенче пуҫламӗш парторганизацисене производствӑллӑ принцип тӑрӑх тӑвассине пӑсни пулнӑ. Темиҫе учрежденире ӗҫлекен коммунистсене пӗрлештерсе тӑракан организацисем пулнӑ. Паллах, ҫав организацисем пур енчен те лайӑх ӗҫленӗ теме ҫук. Вӗсем партиллӗ-политикӑллӑ, хуҫалӑхлӑ ӗҫсене те, коммунистсене воспитани парассине те тивӗҫлипе туса пырайман.

ВКП(б) Шупашкар хула комитечӗ ҫакна тӗрӗс шута илчӗ, пуҫламӗш парторганизацисене производствӑллӑ принципсем тӑрӑх турӗ. Иртнӗ отчетпа суйлав пухӑвӗсем вӑхӑтӗнче Шупашкар горкомӗ ҫӗнӗрен 8 пуҫламӗш парторганизаци тунӑ. Халӗ пуҫламӗш парторганизацисен шучӗ хулара 100 ытла шутланать. Пуҫламӗш парторганизацисемпе кандидат групписен шучӗ ӳсрӗ, ВКП(б) горкомӗн ӗҫӗ те нумайланчӗ. Пуҫламӗш парторганизацисен ӗҫӗсем лайӑхланни ВКП(б) горкомӗн пӗтӗм ӗҫне ҫӑмӑллатать. ЧАССР Совнаркомӗн гаражӗнче ӗҫлекен коммунистсем нумай вӑхӑт хушши тӗрлӗ организацисенче тӑнӑ пулнӑ, вӗсем гараж ӗҫӗпе пачах интересленмен. ВКП(б) горкомӗ гаражра пуҫламӗш парторганизаци тунӑ хыҫҫӑн, кунти коммунистсем производствӑра лайӑх ӗҫлеме пуҫларӗҫ, нумай вӑхӑт хушши усӑсӑр ларнӑ автомашинӑсене ӗҫлеттерекен турӗҫ.

«Красный молот» артельри коммунистсене Коопинсоюзри организацирен уйӑрса производствӑллӑ организаци туни пуҫламӗш организацин рольне нумай хӑпартрӗ. Отчетпа суйлав пухӑвӗсем пулнӑранпа вӑхӑт нумай иртмен пулин те, ҫак ҫамрӑк парторганизаци производствӑллӑ ыйтусемпе тӗплӗн интересленме тытӑнчӗ. Вӑл халӗ продукци пахалӑхне лайӑхлатма кирлӗ мероприятисене хатӗрлес тӗлӗшпе ӗҫлет.

Чӑваш АССР Наркомлесӗнчи пуҫламӗш организацине пӗчӗклетсе, Главлесосбытра, леспродторгра хӑйсенче пуҫламӗш парторганизацисем туни те ҫак асӑннӑ учрежденисенче партиллӗ-политикӑллӑ ӗҫе лайӑхлатма май пачӗ.

ВКП(б) Канаш райкомӗ те ҫакӑн пек темиҫе учрежденире ӗҫлекен коммунистсене пӗрлештерсе тӑракан территориллӗ пуҫламӗш парторганизацисене пӗчӗклетсе, парторганизацисене производство патне ҫывхартас тӗлӗшпе чылай ӗҫсем тунӑ.

Анчах та хӑшпӗр ҫӗрте пуҫламӗш парторганизацисене производствӑллӑ принцип тӑрӑх пӑхӑнса туманнисем те пур-ха. Партин хӑшпӗр райкомӗсем пӗччен коммунистсем, сахал йышлӑ пуҫламӗш парторганизацисем ытларах пулассинчен шикленеҫҫӗ пулас. Ҫакна пула вӗсем 5—6 учрежденире ӗҫлекен коммунистсене пӗр пуҫламӗш парторганизацине пӗрлештереҫҫӗ. Тӗслӗхрен акӑ, Етӗрне райсовет исполкомӗнчи пуҫламӗш парторганизацинче: исполкомӑн мӗнпур отделӗсенче, Осоавиахим район советӗнче, больницӑра, банкра ӗҫлекен коммунистсем тӑраҫҫӗ. Коммунистсен пухӑвӗсем пулсан кунта пурин ҫинчен те калаҫаҫҫӗ, кашнин ӗҫне кӑш та пулин ҫиелтен аса илеҫҫӗ, анчах никама та нимӗн тума хушман решенисем йышӑнаҫҫӗ, никӗшин ӗҫӗнчи ҫитменлӗхсене те тӗплӗн уҫса кӑтартаймаҫҫӗ. Райпотребсоюзри пуҫламӗш парторганизацинче те райпотребсоюзра, горпора, хулари пекарнисенче, магазинсемпе ларексенче ӗҫлекен коммунистсем тӑраҫҫӗ.

Ҫакнашкал организацисем ку районра пӗрре кӑна мар-ха, вӗсем нумай. Ҫакӑн пек организацисенче аппарат ӗҫне лайӑхлатас тӗлӗшпе конкретлӑ ӗҫсем тума ниепле те май ҫук, вӗсем, тӳррипе каласан, хӑйсен функцийӗчен тухса подрайкомсем пулса тӑраҫҫӗ.

Парторганизацисене устав хушнӑ пек, производствӑллӑ принципсем тӑрӑх тумалла, коммунистсене хӑйсем ӗҫлекен предприяти, колхоз, учрежденипе яланах тачӑ ҫыхӑнса тӑракан пулма май памалла. Коммунистсем сахал йышлӑ пуҫламӗш парторганизацисем, кандидат групписем, партипе комсомол групписем пулнинчен хӑрама юрамасть.

Пуҫламӗш парторганизацисене устав хушнӑ пек туни парти райкомӗсене, вӗсен инструкторӗсене предприятисемпе, колхозсемпе, учрежденисемпе тата вӗсенче ӗҫлекен ҫынсемпе ҫыхӑну тытассине ҫирӗплетме, унти парторганизацисене, коммунистсене ертсе пырассине лайӑхлатма май парать.

Р. ШАШКОВ.

Агитаци ӗҫӗ ҫителӗксӗр

ШАХАСАН. Ухманти «Победа» колхоз акана тухнӑранпа вӑхӑт чылай иртрӗ. Колхозниксем пысӑк хаваспа ӗҫлеҫҫӗ. Хӑйсен нормисене ытлашшипех тултаракан колхозниксем те сахал мар. Анчах агитаци ӗҫӗ кунта начар тӑрать.

Хӑшпӗр агитаторсем хӑйсен ӗҫне ӑнӑҫлӑн туса пыраҫҫӗ. Л. Семенов юлташ уйра ӗҫлекен колхозниксене хаҫатсем вуласа парать. Партипе правительство йышӑннӑ постановленисене ӑнлантарать. Анчах Агеева, Павлова агитаторсем нимӗн те ӗҫлемеҫҫӗ. Вӗсем ҫураки вӑхӑтӗнче мар, хӑйсене ҫирӗплетнӗ бригадӑсенче хӑҫан пулнине те астумаҫҫӗ.

— Эпӗ хамӑн бригадӑра апрель уйӑхӗнче пулнӑ. Унтанпа пулман. Ака вӑхӑтӗнче те пулман. Тем тӑваҫҫӗ унта,— тесе ларать агитатор Павлова.

Агитаторсем бригадӑсенче ӗҫсем мӗнле тӑнине те пӗлмеҫҫӗ.

Агитаци ӗҫӗ япӑх пулнӑ пирки колхозниксем ӗҫе ҫиелтен туса агротехника правилисене пӑсаҫҫӗ. Семенов колхозник сухаланӑ вӑхӑтра нумай шырлӑхсем хӑварать.

Агитаци ӗҫне лайӑх йӗркелес тӗлӗшпе агитколлектив руководителӗ Павлов юлташ та, ҫавӑн пекех парти кандидачӗсен группин парторгӗ Андреев юлташ та пачах интересленмен. Агитаторсене конкретлӑ кӑтартусем парса, ҫав кӑтартусене мӗнле пурнӑҫласа пынине тӗрӗслени пулман. Ҫавна пула ӗнтӗ бригадӑсенче стена хаҫачӗсем те йӗркеллӗ тухса тӑмаҫҫӗ, вӗсенче ӗҫри ҫитӗнӳсемпе ҫитменлӗхсене кӑтартса памаҫҫӗ.

В. НИКАНОРОВ.

Контрактацине хакламан секретарь

ЭЛӖК. Мӑн Вылӑри «Красная заря» колхоз — Элӗк районӗнче чи пысӑк колхозсенчен пӗри. Унӑн обществӑллӑ выльӑх-чӗрлӗх фермисем тӑваттӑ шутланаҫҫӗ. Таварлӑ сӗт-ҫу ферминче государство планӗ тӑрӑх майракаллӑ шултра выльӑхсем 25 пуҫ ҫитмест. Анчах Мӑн Вылӑри пуҫламӗш парторганизаци выльӑх-чӗрлӗх ӗрчетес ӗҫпе кирлӗ пек интересленмест. Коммунистсен пухӑвӗнче ку ыйтӑва пӗрре те сӳтсе явман.

Колхозниксен пухӑвӗнче ялти активистсем, коммунистсем тата колхоз руководителӗсем пӗр-пӗрне ӑмӑртӑва чӗнсе, харпӑрхӑй пӑрӑвӗсене контрактацилеме пулчӗҫ, хӑшпӗрисем обязательствӑсене пурнӑҫа кӗртрӗҫ те ӗнтӗ. Парторганизаци секретарӗ А. Миронов юлташ колхозниксем умӗнче хӑй панӑ сӑмаха халӗ те пурнӑҫа кӗртмест, контрактаци йӗркипе колхоза пӑру сутассинчен пӑрӑнса тӑрать.

С. САПЕРКИН.

Генерал-майор А. ИГНАТЬЕВ

Иртнӗ вӑхӑтсенчен

Генерал-майор А. А. Игнатьев хальхи вӑхӑтра «50 лет в строю» ятлӑ кӗнекен 3-мӗш пайне ҫырать. Унта автор хӑй Парижра пурӑнни ҫинчен тата Францире вырӑссен ҫар атташи (агенчӗ) пулса ӗҫлени ҫинчен каласа парать.

Эпир кӗнекен «С манчжурских на Елисейские поля» ятлӑ 3-мӗш пайӗнчен уйрӑм сыпӑксене илсе пичетлетпӗр.

Визит карточки

Пире ҫар агенчӗсен службипе никам та, нихҫан та паллаштарман, яланхи пекех, пӗр анлӑ программа кӑна пулнӑ. Ҫав программӑна пурнӑҫа кӗртес шухӑш, паллах ӗнтӗ, никам пуҫне те пырса кӗме пултарайман, мӗншӗн тесен унта задачисем ҫавтери нумай пулнӑ. Кашниех хӑй мӗнле шутланӑ, ҫавӑн пек ӗҫленӗ, пуринчен ытларах хӑй умӗн пулнӑ агентӑн ӗҫӗнчи ҫитменлӗхсене пӗтерме тӑрӑшнӑ.

Астӑватӑп, пирвайхи визит карточкисене хатӗрлес тӗлӗшпе заказ пама питех кӑмӑла кайнӑччӗ. Эпӗ хамӑн тӑван ҫӗршывӑн представителӗ пулса тӑни ҫинчен асӑнни хӑех те ӗнтӗ ман ҫине темӗнле таса обязанноҫсем, тен халӗ кулӑшла пек туйӑнакан, обязанноҫсем хунӑ пек туйӑнатчӗ. Секретлӑ шифра пирвайхи хут тимӗр сейфа питӗрсе хурасси, официальнӑй ҫын пулса Франци генеральнӑй штабӗн алӑкӗнчен кӗресси, штатски сюртукпа цилиндр тӑхӑнса ҫар министрӗ патне пырасси ҫавтери ответлӑ ӗҫ пек туйӑнатчӗ.

Париж витӗр турист пек тухса, чиновниксен кокардӑллӑ картусӗсене тӗл пулман хыҫҫӑн, эпӗ айванлӑха пула ҫапла шутланӑ: ун чухне маншӑн «ирӗклӗ» пек курӑннӑ республикӑра бюрократла йӑласем ҫук, кунта формӑна тата унпа ҫыхӑнса тӑракан социаллӑ положенине мар, ҫынна хӑйне хисеплеҫҫӗ, тенӗ. Анчах та хамӑн визит карточкине йӗркелесе ярсан тата хамӑн визит ҫине ответлесе урӑххисем паракан карточкӑсене илме тытӑнсан вӗсем ҫак «демократиллӗ» ҫӗршывра мӗне пӗлтернине ӑнланса илтӗм. Вӗсем ҫинче кӑтартса панӑ званисем, чинсем, мӗнле ӗҫре пулни ҫинчен пӗлтернисем тата уйрӑмах сутуилӳпе промышленноҫра мӗнле вырӑн йышӑнса тӑни, пирӗн рангсем ҫинчен калакан табельпе, чиновниксен кокарчӗсемпе пӗр пекех пулнӑ. Кунта «тумтире» кура мар, визит карточки тӑрӑх кӗтсе илетчӗҫ, ҫыннӑн «ӑсне» кура мар, ҫавӑн пекех визит карточкине кура ӑсатса яратчӗҫ. Хӑнана унӑн положенине кура е ҫыру сӗтелӗн хӗррине ҫити е кабинет алӑкӗ патне ҫити, час-часах тулашри пӳлӗме ҫити те ӑсатса яратчӗҫ.

Ютҫӗршывсенче визит карточкисемпе питех те тӗрлӗ ӗҫсенче усӑ кураҫҫӗ: хӑвна апата чӗнччӗр тетӗн пулсан, визит карточки пар. Ҫакна эсӗ посыльнӑй урлӑ мар, тӳрех хӑв панӑ пулсан, карточкӑн пӗр кӗтесне хуҫлатса хур; эсӗ паллакан ҫын авланнӑ пулсан, икӗ кӗтесне хуҫлат; вырӑн, ӗҫ илес тетӗн пулсан, министртан мар пулсан, депутатран та пулин визит карточки ил. Ҫӗнӗ ҫул умӗн вара сывлӑх сунса саламлама сахалтан та ҫӗр карточка хатӗрлесе хур. Визит карточкисӗр эсӗ ҫын та мар.

Пӗр изобретени ҫинчен

Пӗтӗм пурнӑҫ тӑршшӗнче начальство мана эпӗ йышӑнса тӑракан должность валли ытлашши ҫамрӑк тесе шутланӑ; академирен вӗренсе тухнӑ хыҫҫӑн ырӑ сунакан профессорсенчен пӗри мана секретпа ҫапла пӗлтерчӗ: манӑн аттестацире эпӗ ҫамрӑк пулни ҫитменлӗх пулса тӑрать, тесе йышӑннӑ. Хамшӑн интереслӗ пек туйӑнакан пӗртен-пӗр изобретени ҫинчен пӗлтерме шут тытсан, ман ҫинчен Петербургра та ҫавӑн пекех шутланӑ пулмалла.

Ҫакӑ вӑл 1906 ҫулта пулса иртрӗ.

Изобретатель Сен-Жерменра, Париж патӗнчен 2,5 километрти пысӑк мар хулара пурӑнатчӗ. Ҫакӑ вӑл Францин тӗрлӗ кӗтесӗсенче сапаланса выртакан 5 Сен-Жерментан чи паллӑраххиччӗ, мӗншӗн тесен хӑть ҫакна шута илер: унӑн гербӗ ҫине ача сӑпкине— Франци королӗсен сӑпкине ӳкерсе хунӑ. Хальхи вокзал умӗнчи площадьре тахҫан ӗлӗк крестоносецсен выступленийӗсем пуҫланнӑ, тирпейсӗр реставрациленӗ дворец таврашӗнчи пӳртсенче придворнӑйсем тата корольсен фаворитксем пурӑннӑ. Ҫӳлӗ вырӑнта сарӑлса выртакан парк терраси ҫинчен Париж тата унӑн хӗрринчи Сен-Дени —Францин вилнӗ королӗсем выртакан масар курӑннӑ. Авалхи хыпар каланӑ тӑрӑх, ҫак обстоятельствӑна кура ӗнтӗ Людовик XIV Версаль хулине тума шут тытнӑ. Корольӑн хӑйӗн пулас масарне курас килмен. Ӗлӗк ҫак терраса ҫинчен Сена патне ҫитнех мрамор пусмасем тӑсӑлса выртнӑ, ҫул ҫитмен Людовик XV патне килсе кайнӑ Петр I ҫав пусмасем тӑрӑх хӑпарнӑ. Францири революци ӗлӗк пулнӑ чапран йӗрне те хӑварман. Тӗнче вӑрҫи хыҫҫӑнхи ҫулсенче Сен-Жерменра пурӑннӑ вӑхӑтра илемлӗ, анчах нумай вӑхӑт иртнипе ҫавтери пӑнтӑхнӑ ҫак кӗтесе миҫе хут аса илмен пулӗ эпӗ.

Акӑ ҫакӑнта ӗнтӗ, чечеке ларнӑ сиреньсем хыҫӗнче ҫын куҫӗнчен пытанса тӑракан темӗнле кивӗ пӳртре, сасӑна пралуксӑрах инҫете парас тӗлӗшпе ӗҫлекен, чи малта пыракан техниксенчен пӗрне тупрӑм та ӗнтӗ.

Эпӗ унта пырса ҫитнӗ кун тӗлне вӑл ҫав вӑхӑтшӑн тӗлӗнмелле паха результатсем панӑ. Сӗтел ҫинче вӑл телефон аппарачӗ лартнӑ, эпӗ ларакан пукан хыҫне пралук обмоткӑллӑ йывӑҫ рама вырнаҫтарса тӑратнӑ. Кӳршӗри картишӗнче унӑн помощникӗ вырнаҫса ларнӑ, унӑн умӗнче те ҫавӑн пек аппаратах ларнӑ. Вӑл манпа ирӗклӗнех калаҫма пуҫларӗ. Эпӗ ҫак опыта тӗрлӗ вырӑнсенчен туса пӑхрӑм, телефон аппарачӗпе рамӑна урама илсе тухрӑм, аппаратсене пӗр-пӗринпе ҫыхӑнтарса тӑракан пралук ҫуккине курса ӗненнӗ хыҫҫӑн, рапорт хатӗрлерӗм. Питех те лайӑх рапорт пек туйӑнчӗ вӑл мана.

Сирень чечек тӑкрӗ, Парижри ҫуллахи сезон иртсе кайрӗ, Елисейски уйӗсенче ҫулҫӑсем саралчӗҫ. Ҫакӑн хыҫҫӑн кӑна ӗнтӗ манӑн начальствӑран дипломатиллӗ курьерпа пӗрле пӗрре те дипломатиллӗ мар ответ килсе ҫитрӗ:

«Главнӑй инженернӑй управлени, — тенӗ хут ҫинче, — Парижри ҫар агенчӗн рапортне тӗплӗн пӑхса тухнӑ хыҫҫӑн, ҫакӑн пек вывод патне пырса тухнӑ: ҫӳлте асӑннӑ офицера е пулман япала ҫинчен каласа йӑнӑштарнӑ, е унӑн хӑйӗн ӑс-тӑнӗ йӗркеллех пулман. Ҫавнашкал телефонлӑ передачӑсем пулма пултараймаҫҫӗ».

Барабан

Франци ҫарӗ маневрсем ирттернӗ. Эпир ҫӗр каҫмалли вырӑнсене кашни кунах улӑштараттӑмӑр, эпӗ хамӑн «хваттер карточкине» илеттӗмччӗ. Паян манӑн хуҫа — хресчен-старик. Алӑк умӗнче мана хура кӗпепе шурӑ чепец тӑхӑннӑ маттур хӗрарӑм — килхуҫи арӑмӗ кӗтсе илет. Ман валли уйӑрса панӑ пӳлӗм хӑйӗн капӑрлӑхӗпе вырӑс чиновникӗн — вӑтам ӗҫукҫиллӗ чиновникӑн хваттерне аса илтерет. Кивӗ сӗтел-пукан таврашне хӗрлӗ бархатпа витнӗ, шӑтӑкла салфеткӑпа витнӗ ҫаврака сӗтел ҫинче — пурҫӑн абажурлӑ пысӑк, ҫыпӑҫусӑр лампа, камин тӗлӗнче — нумай вӑхӑт иртнипе тӗксӗмленнӗ куҫкӗски. Чи чаппи вӑл — кровать, икӗ ҫын выртмалли анлӑ кровать, ун ҫинче — шултрарах пиртен тунӑ пысӑк простыньсем, чечеклӗ тӗк тӳшек.

Хам ҫинчен амуницине хывса пӑрахнӑ вӑхӑтра кӗтесре темӗнле ҫутӑ япала тӑнине куратӑп, унтан хамӑн куҫсене те ӗненместӗп: вӑл — ҫӳлӗ, пӑхӑрпа тыттарнӑ ҫар барабанӗ; ун ҫинче — икӗ пуҫлӑ ӑмӑрткайӑк. Унӑн ҫуначӗсен форми тӑрӑх куратӑп: ҫакӑ вӑл Александр I саманинчи ӑмӑрткайӑк; Россия империйӗ мӗн чухлӗ нумайрах пурӑннӑ, ҫав таранах ӑмӑрткайӑк та илемсӗрленсе пынӑ, Николай II вӑхӑтӗнче вӑл тӗкне ҫӑлса пӗтернӗ, ҫунаттисене сарса выртакан чӑх чӗппине аса илтерме пуҫланӑ...

— Ҫакӑ вӑл вырӑс барабанӗ! Эпир ӑна пӗр ҫӗмӗрмесӗр сыхласа усранӑ, вӑл сирӗншӗн кӑмӑллӑ пулӗ тесе, ӑна сирӗн пӳлӗме кӗртсе лартрӑмӑр! — ӑнлантарса парать мана хуҫа арӑмӗ.

Вырӑс пехотин мӗнле те пулин полкӗн — Мускав патӗнчен Парижа ҫити ҫуран утса тухнӑ полкӑн боевой юлташӗ, тревога ҫапнӑ, сбор ҫапнӑ, ҫурӑм тирне сӳсе шӑхӑракан хулӑсем айӗпе строй витӗр иртнӗ чухне чӗрене ҫӳҫентерсе ҫапнӑ, анчах «поход» та — пӗтӗм Европӑна тӗлӗнтерсе церемониллӗ марш ҫапнӑ барабан. Акӑ ӗнтӗ, хӑвӑн хуҫуна, е ҫапаҫура е 1814 ҫулта вырӑссен нумай салтакӗсене ҫапса хуҫнӑ тифпа пӗтнӗ хуҫуна ҫухатнӑ хыҫҫӑн, ҫакӑнта, Францири Аргоннӑсенче ҫухалса ларакан ялта ҫӗр ҫул ӗнтӗ тӑрататӑн эсӗ. Тӑван ҫӗр ҫинче эсӗ тахҫанах никама та кирлӗ пулман, вырсарникунсенче санӑн пӑхӑрна тасатса никам та вӑй пӗтермен пулӗччӗ!

Хальхи вӑхӑтра ӗлӗкхи япаласене хаклама, чунсӑр металпа йывӑҫ час-часах пирӗн мӑнасаттесен чунне хумхатнӑ паттӑр ӗҫсем, хурлӑхпа савӑнӑҫсем ҫинчен хаклӑ аса-илӳсем кӑларса тӑратма пултарнине ӑнланма пуҫларӗҫ. Ҫакӑн пек кунсене пурӑнса ҫитме — хаваслӑ та телейлӗ.

Канаш тата Йĕпреç МТ Станцисем тракторсемпе япăх усă кураççĕ

Уйра тракторнăй бригадăсене техника енчен лайăх пулăшмалла, машинăсене ахаль тăратмалла мар

☆

Уйхир ĕçĕнчи ăмăрту

ТĂВАЙ. Ленин ячĕпе тăракан колхоз председателĕ Н. Табанов тата агротехник Д. Григорьев юлташсем çумăр çунă вăхăтра уйра ĕçлекенсене колхоз правленине чĕнчĕç те, кĕске вăхăтлăха çураки ĕçĕ тăрăх канашлу турĕç. Сельщиксем, звеноводсем, бригадирсем хăйсен ĕçĕсем çинчен каласа пачĕç.

Колхозăн 12-мĕш бригадинче икĕ кун хушшинче 60 гектар сухаланă, 40 гектар акнă. Уйхир ĕçĕнче кашни кунах социализмлă ăмăрту сарăлса пырать. Виççĕмĕш бригадăри плугарьсем А. Сурпанаевпа М. Алексеева пĕр-пĕринпе ăмăртса, нормăна 100—120 процент тултарнă. Пилĕкмĕш бригадăри Лидия Птичкина (2-мĕш звено) виççĕмĕш звенори Федоровпа ăмăртса ĕçлет. Вĕсем 1,2 гектар сухалас вырăнне 1,5 гектар сухалаççĕ. Правленине пухăннă бригадирсем, звеноводсем, сельщиксемпе плугарьсем ака ĕçĕнчи çитĕнӳсемпе çитменлĕхсене, стахановла ĕçлесе пырас майсене палăртса пачĕç.

Бригадир П. Павлов колхоз председательне хăйĕн бригадинчи сельщиксен ĕçĕ çинчен каласа пачĕ. Ф. Алексеев сельщик 13 ретлĕ сеялкăпа 7 гектар вырăнне 8,5 гектар акать. Çавăн пекех 11-мĕш бригадăри сельщик А. Матросов юлташ та нормăна иртттерсе тултарать. Сельщиксем нормăна кашни бригадăрах 120 процентран кая мар тултарса пыраççĕ.

Агитаторсем бригадăсенче час-часах пулаççĕ. Вĕсем СССР Совнаркомĕпе ВКП(б) Центральный Комитечĕ «Ялхуçалăх культурисен тухăçлăхне тата выльăх-чĕрлĕх продуктивлăхне ӳстернĕшĕн Чăваш АСС Республикинчи колхозниксене ĕçшĕн хушса тӳлесси çинчен» йышăннă постановлени çинчен ăнлантарса параççĕ. Кунтах ялхуçалăх ĕçĕсене ăнăçлăн иртттернĕшĕн премилеме ВКП(б) Обкомĕ тата Чăваш АССР Совнаркомĕ куçса çӳрекен Хĕрлĕ ялав тума йышăнни çинчен каласа параççĕ. Бригадăсенче кашни кунах хаçат-журналсенче пичетленнĕ çĕнĕ хыпарсене вуласа кăтартаççĕ. Стена хаçачĕсем кашни бригадăрах пур. Вĕсене 2—3 кунта пĕрре кăлараççĕ.

Ленин ячĕпе тăракан колхоз «Красная Чувашия» колхозпа ăмăртса ĕçлет. Вăл гектартан 120 пăтран кая мар тĕштырă туса илессишĕн кĕрешет.

М. РАЗНОМАЗОВ.

Тĕштырăсем акса пĕтернĕ колхозсем

КОМСОМОЛЬСКОЕ, майăн 21-мĕш. (**Телефон тăрăх**). Районри пур колхозсем те тĕштырăсене тата пăрçа йышши культурăсене акса пĕтерчĕç. Колхозсенче çĕрулми лартасси вăйланса пырать. Тăватă колхозра кĕрхи çĕртме тăваççĕ.

П. КАЗАКОВ.
Райçĕрĕç пайĕн заведующийĕ.

КАЛИНИНО, майăн 21-мĕш. (**Телефон тăрăх**). Район çуртрисем акса пĕтерчĕ. Колхозсем вир тата хуратул акма çĕр хатĕрлеççĕ. Чылай колхозсенче кантăр акаççĕ тата çĕрулми лартаççĕ. Пилĕк колхозра ирхи çĕртме сухине тухнă.

Тĕштырăсене акса пĕтереççĕ

ЭЛĔК, майăн 20-мĕш. (**Телефонпа**). Районри 92 колхозран майăн 19-мĕш тĕлне тĕштырăсене 23 колхоз акса пĕтерчĕç. Паян 24 колхоз, ыран тата 39 колхоз акса пĕтереççĕ. Майăн 19-мĕш тĕлне районĕпе ака планне 75 процент тултарнă.

МТС япăх ĕçленине палăртмалла. Тракторпа ĕçлекен сеялкăсемпе акмалли план тулса пымасть. Лашапа ĕçлемелли сеялкăсемпе 1900 гектар акнă пулсан, МТС тракторĕсемпе 800 гектар çеç акнă.

Çуракинче çĕнĕ стахановецсем палăрчĕç. Тени ялсоветĕнчи «Комсомолец» колхоз сельщикĕ С. Мартынов 13 ретлĕ сеялкăпа норма тăрăх 8 гектар вырăнне кашни кун 13,5—14 гектар акать. Чăваш Сорм ялсоветĕнчи Киров ячĕпе тăракан колхоз сельщикĕ А. Егоров 11 ретлĕ сеялкăпа норма тăрăх 7 гектар вырăнне 11 гектар акать. Писенер ялсоветĕнчи «IX съезд ВЛКСМ» колхоз членĕ С. Михайлов икĕ касăллă плугпа норма тăрăх 1,2 гектар вырăнне 1,5—1,6 гектар сухалать.

Ака ĕçне вĕçленĕ колхозсем ирхи çĕртме тума тухрĕç. Майăн 19-мĕшĕнче «Сунтал» колхоз 3 гектар çинче çĕртме тунă.

ВОЛКОВ.
Райçĕрĕç пайĕн заведующийĕ.

6 кун хушшинче акса пĕтернĕ

СЕНТЕР. Хачăк ялсоветне кĕрекен «Коминтерн» колхоз çуртыррисене майăн 20-мĕшĕнче акса пĕтерчĕ. Колхоз çуракине кĕске срокра тата пысăк пахалăхпа иртттерессишĕн тăрăшса ĕçлерĕ. Вĕсем çуртыррисене 7 кун хушшинче акса пĕтерме пулнă пулсан, 6 кунта акса хăварчĕç.

Колхозниксем акара пысăк хастарлăхпа ĕçлерĕç. Вĕсем ĕç нормисене ытлашшипех тултарса пычĕç. В. Стасов кунне 9 гектар, И. Нестеров 8,5 гектар акнă, норма тăрăх ултă гектар акмалла пулнă. Çавăн пекех А. Андреева, А. Оченова юлташсем те лайăх ĕçлерĕ. Вĕсем ĕç нормине 145—160 процент тултарса пынă.

Колхоз çуртыррисене машинăпа акса хăварчĕ. Вăрлăхсене йăлтах протравить тунă.

С. ОРЕХОВ.

☆

Йĕпреç районĕ акара

ЙĔПРЕÇ. Колхозсенче çураки ĕçĕ хĕрӳллĕн пырать. Крупская ячĕпе тăракан, «1-ое Мая», «Стрела» тата ыт. колхозсем те майăн 17-мĕшĕнчех ака пĕтерчĕç. Малта пыракан колхозниксем ĕç нормине ытлашшипех тултарса пыраççĕ. «Большевик» колхозри сельщик Г. Камитов сменăри нормăна 130—140 процент, Тепеев — 110—115 процент тултарса пыраççĕ. Çураки графикĕ тăрăх кашни кун—7 гектар акмалла, Камитов 9—10 гектар, Тепеев 8—8,5 гектар, Морковкин 7—8 гектар акаççĕ.

Термически майпа протравить тунă вăрлăха хĕреслетсе акнă çĕрте усă кураççĕ. Çак майпа «Большевик» колхозра пурĕ 25 гектар акнă. Вăрлăхсене пĕтĕмпех протравить туса тата яровизацилесе акаççĕ. Çавăн пекех Ленин ячĕпе тăракан тата «Молния» колхозсем те ĕçе лайăх организацилесе, çуракине лайăх пахалăхпа иртттереççĕ.

Çав вăхăтрах «Мерезень», «Красный урожай» колхозсем юлса пыраççĕ. Çак колхозсенче ĕçе начар организациленĕ, сеялкăсемпе туллин усă курмаççĕ. «Мерезень» колхозра сеялкăпа кунне 8 гектар акас вырăнне 6—6,5 гектар çеç акаççĕ. «Красный урожай» колхозра норма тăрăх 7 гектар акас вырăнне 4—4,5 гектар кăна акаççĕ.

«МОПР», «Красный металлист», «Трактор на Хоме», «Победа» колхозсенче сеялкăсене кунне 7—8 сехет çеç ĕçлеттереççĕ. «Путиловка» колхозра кăнтăрлахи апат вăхăтĕнче 4—4,5 сехет хушши канаççĕ. Çав вăхăтрах сеялкăсем уйра ĕççĕр лараççĕ.

Чылай колхозсенче çуракин малтанхи кунĕсенче агротехникăна пăснисем те палăрчĕç. «Победа» колхозра 0,98 гектар, Молотов ячĕпе тăракан колхозра 4 гектар сĕлĕ, «МОПР» колхозра 8 гектар, «Красный металлист» колхозра 10 гектар утăлăх викăна алăпа акнă. Хăшпĕр колхозсенче çураки срокне вăрăма тăсса пыраççĕ. Çакна кĕрхи çĕртме тунă вырăна культиваци туса акма тăрăшманни лайăх çирĕплетсе парать. «Красный Октябрь», Крупская ячĕпе тăракан, «Коммунар», «МОПР» колхозсем кĕрхи çĕртме тунă вырăна пĕтĕмпех тепĕр хут сухалаççĕ. Çапла туни ака срокне вăрăмлатать, ĕç кунĕ ытларах тухать. Çак çитменлĕхпе ан пултăр тесен, кĕрхи çĕртме тунă вырăна, тепĕр хут сухаламалла мар, культиваци туса акмалла.

Чылай колхозсенче халĕ те чĕрĕ туртăм вăйĕпе çителĕксĕр усă кураççĕ. Ака вăхăтĕнче лашасене çителĕклĕ пăхмаççĕ. Лашана кӳлнĕ чухне хăмăт таврашне лайăх астумаççĕ. Пĕр лаша хăмăтне тепĕр лашана тăхăнтараççĕ. Çавăнпа лашасен хулпуççийĕсем час-часах пăсăлаççĕ. «Красный водник», «Красный металлист», «Путиловка» колхозсенче 6 лаша хăмăт тивнипе витесенчех тăраççĕ, акана каймаççĕ. Кун пек фактсем тата ытти колхозсенче те пур. Чĕрĕ туртăм вăйĕпе çителĕклĕ усă курас тесен, лашасене лайăх пăхмалла, хăмăт таврашне юсасах тăмалла. Кашни лашан хăйĕн хăмăчĕ пулмалла. Çак çӳлте асăннă чăрмавсене хирĕç çине тăрса кĕрешсе пымалла. Çуракине кĕске срокра тата лайăх пахалăхпа вĕçлемелле.

А. МИТРОФАНОВА.

„Маяк“ колхозра

ВĂРМАР. Кавалти «Маяк» колхозра çураки ăнăçлăн пырать. Колхоз председателĕ Туртушовпа ревизи комисси председателĕ Ковалевский яланах уйра, вĕсем çитменлĕхсене çийĕнчех пĕтерме пулăшаççĕ.

«Маяк» колхоз майăн 18-мĕш тĕлне 378,25 гектар сухаланă, тĕштырăсем 254 гектар акнă. Вăл шутран МТС 144 гектар сухаланă, 80 гектар акнă. Акассипе 6-мĕш бригада (бригадирĕ Шанин) малта пырать. Сельщик Артюков майăн 15-мĕшĕнче 13 ретлĕ сеялкăпа 12 гектар акнă.

Кĕрхи тырăсене колхозра 45 гектар çинче апат панă. 3-мĕш бригадăри звеновод Кудрявцев кĕрхи тулăна 32 гектар çинче апат панă.

Я. МАКАРОВ.

☆ ☆ ☆

МТС япăх ĕçлет

КАНАШ. Çураки ĕçĕсене вĕçлесе çитермелли сроксем иртсе пыраççĕ. Анчах МТС çураки ĕçĕсен планне майăн 20-мĕш тĕлне пурĕ те 69 процент çеç тултарнă. Хальхи «хăвăртлăхсемпех» ĕçлесен çураки татах тепĕр 6—7 куна тăсăлма пултарать. Çанталăк МТС «хăвăртлăхĕсене» пăхăнмасть, çĕр типсех пырать. Çĕр ытлашши типсе кайиччен ака ĕçĕсене вĕçлес пулсан, тракторсемпе туллин усă курни кирлĕ. Анчах халĕ çакă курăнмасть-ха. МТС тракторнăй бригадисем питĕ япăх ĕçлеççĕ. Сăмахран, 4-мĕш бригада (бригадирĕ Алексеев) Яманкасси тата Сикасси уйĕсенче ĕçлет. Бригадăра 4 трактор. Вĕсенчен «ЧТЗ» трактор икĕ талăк ахаль ларнă, урапаллă тракторсем нормăна тултарса пымаççĕ, динамо пулман пирки тракторсем кăçсерен пачах ĕçлемеççĕ. 10-мĕш бригадăра (бригадирĕ Калемасов) майăн 19-мĕш тĕлне пĕр трактор та нормăна йĕркеллĕ тултарса курман. «Универсал» трактор пĕтĕмпе те 3 гектар çеç сухаланă тата 30 гектар кăна акнă. Вăл тракторпа горючи ытлашши расходланă. Çавăн пирки ĕнтĕ бригада хăйĕн заданине (120 гектар) майăн 25-мĕш тĕлне тин тултарма пултарать, унччен çĕр те типсе каять. 7-мĕш бригадăра (бригадирĕ Архипов) акана тухнăранпа «ЧТЗ» трактора 5 хутчен юсанă, «НАТИ» трактор икĕ хут çĕмĕрĕлнĕ. Виççĕмĕш бригадăра урапаллă тракторсем пачах ĕçлемеççĕ. Çавăн пекех 8-мĕш бригадăра та пĕр трактор 3 кун ĕççĕр тăрать.

Тракторсем ĕçлеменни вĕсене хĕллехи вăхăтра начар юсанинчен килнĕ. 6-мĕш бригадăра пĕр трактор магнетто юсавлă мар пирки пĕр-икĕ хут çавăрăнсанах чарăнать. Тракторсене техника енчен начар пăхаççĕ. 10-мĕш бригадăра гайкăсене çухатнă пирки тракторсем ĕçлемесĕр тăнисем пулнă. Çавăн пекех 2-мĕш бригадăра 3 трактор 15-шер сехет ахаль ларнă. Бригадирсем тракторсене мĕнле сĕрнине, горючине мĕнле расходланине тĕрĕслемеççĕ. МТС руководителĕсем (директорĕ Кондратьев) трактористсем валли тухăçлăн ĕçлеме условисем туса пама тăрăшмаççĕ. Бригадăсенче тракторсем çине бензин яма варинке юсавлă мар, качкăсем çук. Ĕçе начар организациленни чылай чăрмав кӳрет. Нумай бригадăсенче çапла ĕçлеççĕ: трактор çине бензин ямалла пулсан ĕçлеме чарăнаççĕ те, бензин илме пĕр километра каяççĕ. Кайса киличчен çур сехет вăхăт ахалех çухалать.

МТС-ра лайăх ĕçлекен бригадăсемпе трактористсем те пур. Акă, 5-мĕш бригада (бригадирĕ Львов) çураки ĕçĕсен планне пĕтĕмпех тултарнă, 200 килограмм бензин перекетленĕ. Афанасьев, Кузнецов трактористсем нормăсене иртттерсе тултараççĕ. Тракторист Цаплин юлташ хăйĕн нормине 130 процент тултарса, 150 килограмм горючи перекетленĕ. Анчах çак лайăх опытсене сарса пымаççĕ.

МТС директорĕ Кондратьев юлташ тракторнăй бригадăсен бригадирĕсен канашлăвĕнче çапла каларĕ: сухаĕçĕсен планне тултармасан ирхи çĕртмере витме тăрăшăр, терĕ. Çапла калани вăл çураки планне срокра тата пысăк пахалăхпа тултарма мобилизацилемест, лăплантарать çеç.

ВКП(б) Канаш райкомĕ райçĕрĕç пайĕн тата МТ Станцин отчечĕсене итленĕ, решенисем те йышăннă. Анчах вăл решенисене мĕнле пурнăçа кĕртсе пынине тĕрĕслемеççĕ, пурнăçа кĕртме те тăрăшмаççĕ.

М. ТИТОВ.

Туртăм вăйĕпе туллин усă курмалла

ЙĔПРЕÇ. Çуракине ăнăçлăн иртттерес ĕçре тракторсем пысăк вырăн йышăнса тăраççĕ. Кăçалхи çуракинче машинно-тракторнăй станцин колхозсен уйхирĕсенче 2315 гектар сухаламалла тата 2200 гектар акмалла, 2000 гектар кĕрхи çĕртме тунă вырăна сӳрелемелле. Анчах тракторсемпе ĕçлесси çителĕксĕр пырать-ха.

Майăн 15-мĕшне тракторсемпе ĕçлессин планне, çемçе суха çине куçарса шутласан, кĕрхи çĕртме туман вырăна сухалассине 114 процент пурнăçланă пулсан, кĕрхи çĕртме тунă вырăна сухалассине — 19,8 процент, акассине — 12,8 процент, сӳрелессине — 31,9 процент кăна пурнăçланă.

Тракторсемпе ĕçлес план ăнăçлăн тулса пыманни, пĕр енчен, тракторсемпе ĕçре туллин тата тĕрĕс усă курманнинчен, тепĕр енчен, графика пăхăнса ĕçлеменнинчен килет. График тăрăх майăн 10-мĕшпе 15-мĕш хушшинче 1365 гектар сухаламалла пулсан, 982 гектар кăна сухаланă, майăн 14 — 15-мĕшсенче (икĕ кун хушшинче) 448 гектар акмалла пулсан, 281 гектар кăна акнă.

Çуракин малтанхи кунĕсенче хăшпĕр тракторнăй бригадăсем лайăх çанталăка кĕтсе, ĕçе кая юлса тухнă. 11-мĕш бригада майăн 11-мĕшĕнче тин сухалама тухнă. Хăшпĕр колхозсен руководителĕсем тракторсемпе ĕçлессине юриех чăрмантарса пыраççĕ, трактор бригадисене начар пăхаççĕ. «Заря» колхозăн уйĕнче ĕçлекен 2-мĕш бригадăри пĕр трактор плугĕн автомачĕ хуçăлнă пулнă. Ана колхозри тимĕрçĕн тума май пулнă, анчах Зайцев çав ĕçе туса пама килĕшмен. Çавна пула тракторист Тачаповăн МТ Станцине кайма тивнĕ. Çав вăхăтра трактор çур кун ĕççĕр ларнă.

«Красный металлист», Молотов ячĕпе тăракан колхозсенче те трактористсене начар пăхаççĕ. Çак асăннă колхозсенче тракторсемпе туллин усă курманнине пула вăл колхозсем çуракинче юлса пыраççĕ.

Малта пыракан колхозсенче тракторсемпе тата туртăм вăйĕпе усă курассине пысăк вырăна хураççĕ. Ку енĕпе «Большевик» колхоз паха тĕслĕхсем кăтартать. Колхоз трактористсене лайăх пăхать. Тракторсем валли горючи, шыв т. ыт. хатĕрсем тăратма çынсем уйăрнă. Кунта тракторсем ĕççĕр тăни пулман. Трактористсем нормăна ытлашшипех тултарса пыраççĕ. О. Филипповпа Ф. Тупасов трактористсем сменăри нормăна 117 — 118 процент тултараççĕ. Машинăсемпе туллин усă курнипе колхоз майăн 18-мĕшĕнче пĕрчĕллĕ тырпулсене акса пĕтернĕ.

Чылай колхозсенче сеялкăсемпе тивĕçлипе усă курманни палăрать. Хăшпĕр колхозсенче сеялкăсем пур çĕртенех алăпа акаççĕ.

Сеялкăпа усă курмаççĕ, кунне 7 гектар акас вырăнне 4—4,5 гектар çеç акаççĕ. «МОПР», «Красный металлист», «Победа» колхозсенче сеялкăпа кунне 18—19 сехет ĕçлес вырăнне 7—8 сехет кăна ĕçлеççĕ.

Д. МИХАЙЛОВ.

Çĕр чĕрĕ тесе ака ĕçне тăсаççĕ

ÇĔМĔРЛЕ. («**Чăваш Коммуни» корр.**). Районра ака ĕçĕ пуçланни чылай пулать ĕнтĕ. Малта пыракан колхозсем ыран-паян тĕштырăсене акса пĕтереççĕ. Вĕсем çанталăка пăхмаççĕ, кăшт çеç çумăр çума чарăнать-и, çав вăхăтпа та туллин усă курма тăрăшаççĕ. Чылай колхозсенче чăн-чăнах большевикла хастарлăхпа кĕрешни курăнать.

Анчах уйрăм колхозсенче ĕç ерипен пырать-ха. Çуракине тухнăранпа уйра пысăк ĕçсемех туни палăрмасть. Хăшпĕр çĕрте сухаласа пăрахнă хыççăн темиçе кун хушши акмасăр тăраççĕ. Çакна колхоз руководителĕсем пĕлеççĕ, кураççĕ, анчах ăна тӳрлетессишĕн тăрăшмаççĕ. Пачах урăхла, вĕсем «çĕр чĕрĕрех пек, кăшт тăхтас тепĕр» тесе лараççĕ. Çапла, сăмахран, «Заря» колхозах илме пулать. Кунта иртнĕ кĕçнерникуна 130 гектар сухаланă пулнă, çав вăхăтрах 47,25 гектар çине кăна акнă.

«Красный пахарь» колхозра та сухаланă хыççăнах акмаççĕ, çĕре типĕтсе ярса акаççĕ. Майăн 15-мĕшне вăл 31 гектар культиваци тунă, 51,44 гектар сухаланă, вăл шутран çуррине яхăн кăна акнă. Вăрмантăванти «Самолет» колхоз тата кая юлса акать, вăл 136 гектар сухаланă вырăна мĕнпурĕ те 28 гектар çеç акнă.

☆

Бензина перекетлес пулать

УЛАТĂР. МТ Станцин 11-мĕш тракторнăй бригади «Ударник» тата «Правда» колхозсенче ĕçлет. Абликовпа Романихин трактористсем пĕр пĕрин хушшинче социализмла ăмăртса ĕçлеççĕ. Абликов çураки пуçланăранпах хăйĕн кулленхи ĕç нормисене кашни кунах 125—150 процент тултарса пырать. Вăл çураки сухине пысăк пахалăхпа туса иртттерессишĕн тăрăшать.

Ăмăртура Романихин Абликовран юлса пырать. Вăл час-часах ĕçленĕ вăхăтра простойсем тăвать, трактора çителĕклĕ нагрузкăпа ĕçлеттермест. Çавăнпа та Романихин çуракине тухнăранпа та икĕ хутчен кăна кулленхи ĕç нормине тултарса курнă.

Трактор патĕнче ĕçлекенсем трактористсене çителĕклĕ пулăшмаççĕ. Супăнь, алшăлли, будкăра çутма фонарь кирлĕ. Ку япаласене правленирен пĕрре çеç мар ыйтнă пулсан та, правлени вĕсене пама васкамасть-ха.

Çавăн пекех, трактористсем хушшинче культурăллă-массăллă ĕç çук. Трактор бригади çумне ялти вулав çурчĕн заведующине Розов юлташа çирĕплетнĕ. Анчах Розов юлташ ку тарана çитсе те трактористсем патне пĕрре кăна тухса курнă. Вăл трактористсемпе нимĕнле культурăллă ĕç те туса иртттермест. Никам та вĕсене хаçат-журналсем пырса вуласа памасть. Кăнтăрла е каçхине каннă вăхăтра трактористсем вăхăта культурăллă канса иртттерессшĕн: хаçат-журнал вуласшăн, шашка-шахмăтла вылясшăн.

Тракторнăй бригадăн бригадирĕ Пулеев юлташ трактористсем патне сайра-хутра çеç пырса каять. Трактористсен ĕçне бригадир начар тĕрĕслесе тăнă пирки ĕнтĕ кунта нумай çитменлĕхсем пулаççĕ. 11-мĕш бригадăри трактористсем бензина тирпейлĕ тытмаççĕ. Бензинпа аллисене çăваççĕ.

Ф. СОРОКИН.

Тракторнăй парк юлса пырать

ЕЛЧĔК. Майăн 19-мĕш тĕлне районри мĕнпур колхозсем ушкăнпе 13.935 гектар сухаласа, ака планне 67 процент тултарчĕç.

Çуракине районра чи малтан «Ново-Ищеряково» колхоз (председателĕ Бурмистров) вĕçлерĕ. Ку колхозра çураки ĕçĕсем мĕнпурĕ те ултă кун ытларах çеç пычĕç. Вăрлăхсене пĕтĕмпех яровизацилесе, машинăпа акнă.

«Осоавиахим» колхоз та çуракине кĕске срокрах вĕçлерĕ. Пур вăрлăхсене яровизацилесе машинăпа акнă. Ку колхозри сельщиксем Доброхотовпа Кузнецов юлташсем 11 ретлĕ сеялкăпа кашни кун 9—10-шар гектар акса пычĕç.

Крупская тата Ворошилов ячĕпе тăракан колхозсем те çуракине кĕске срокра тата пысăк пахалăхпа вĕçлерĕç, халь вĕсем ирхи çĕртме тума тытăнчĕç.

Çакăнпа пĕрлех çакна палăртмалла: районра çураки ĕçĕнче малта пыракан колхозсемпе пĕрлех юлса пыраканнисем те пур. «Правда» тата «Красные Тимяши» колхозсем питĕ сӳрĕккĕн ĕçлеççĕ. Çак колхозсен руководителĕсем çуракине вăхăтра тата пысăк пахалăхпа вĕçлессишĕн кĕрешмеççĕ: ака-сухара ĕçлекенсем ĕçе питĕ кая юлса тухаççĕ, каçхине тĕттĕм пулнă-пулманах тăрса кĕреççĕ.

Машинно-тракторнăй станцин тракторнăй паркĕ кăçал питĕ вăраххăн ĕçлет, вăл хăйĕн планне майăн 19-мĕш тĕлне мĕнпурĕ те 60 процент çеç тултарнă.

Ф. МАЙКОВ.

Пилĕкмĕш бригадăра

ПАРАЧКАВ. Тракторнăй бригадăсем чылай колхозсенче хăйсен ĕçне ăнăçлăн туса пыраççĕ. Уйрăмăнах Малофеев ертсе пыракан пилĕкмĕш тракторнăй бригада аван ĕçлет. Хăшпĕр тракторсемпе пĕр сменăра 30 гектар таран акаççĕ. Каравашнин тракторист «ХТЗ» тракторпа 15 гектар акас вырăнне 17 гектар акать. Шалямин тракторист хăйĕн нормине 160 процент тултарать. Çавăн пекех Гришин тракторист та аван ĕçлет.

М. ТОНЫШЕВ.

☆

МТС çине кăна шанмалла мар

ЕТĔРНЕ. Районри колхозсем çуракине пысăк пахалăхпа тата кĕске срокра вĕçлессишĕн пĕтĕм вăя хурса ĕçлеççĕ. Колхозниксем ĕçшĕн хушса тӳлесси çинчен йышăннă постановленипе хавхаланса ĕç нормине иртттерсе тултараççĕ. Полянкăри Киров ячĕпе тăракан колхоз 182 гектар, Стрелецкри Буденный ячĕпе тăракан колхоз 110 гектар акрĕç.

Иваньковăри «Путь к социализму» колхозра (председателĕ Фирсов юлташ) лашасемпе çителĕксĕр усă кураççĕ. Вăл колхозра 30 лаша, уйра 5 лашапа кăна ĕçлеççĕ. Колхоз тракторпа акса парасса шанса ларать. Çав вăхăтра ака ĕçĕсем кая юлса пыраççĕ. Унта кĕрхи тырăсене тата çĕртме сухине сӳрелемен.

Колхозра бригадирсем хăйсен ĕçĕнчи ответлăха туйса илмен. Бригадирсем те, колхоз председателĕ те тракторсем мĕнле ĕçленине тĕрĕслемеççĕ. Бригадирсен трактористсенчен кашни смена хыççăнах суха пахалăхне тĕрĕслесе, вĕсем тунă ĕçе йышăнмалла. «Путь к социализму» колхозри бригадирсем тракторсем ĕçленĕ çĕре пырса та курмаççĕ, хăйсем çумне çирĕплетнĕ участоксем хăш вырăнта пулнине те пĕлмеççĕ.

Хăшпĕр трактористсем ĕç пахалăхĕшĕн тăрăшмаççĕ. Тракторист Кокоин 1,25 гектар çĕре 4—6 сантиметр тарăнăшĕ кăна сухаланă. Ялсовет çумĕнчи пахалăх комиссийĕ çак ĕçе бракларĕ, вăл участока тепĕр хут сухалаттарчĕ.

«17 партсъезд» колхозра та тракторсем мĕнле ĕçленине тĕрĕслесе тăмаççĕ. Çав вăхăтрах хăйсем мĕнпур ĕçе тракторсем туса парасса шанса тăраççĕ, колхозри ĕç лашисемпе кирлĕ пек ĕçлемеççĕ. Суха тунă хыççăнах сӳрелесе пымаççĕ.

Райçĕрĕç пайĕ çуракине çителĕксĕр ертсе пырать. Районра кĕрхи тырăсем çине клевер акмалли плана пурнăçласа çитермен. Иваньковăри колхоз 35 гектар, Сареевăри колхоз 13 гектар, Балдайри колхоз 6 гектар клевер акман.

Хăшпĕр колхозсем агротехникăна пăхăнмаççĕ, викăпа сĕлĕ хутăш алăпа акнă. Никольскри колхозра 30 гектар, Егоркинăри колхозра 5 гектар алăпа акнă.

Етĕрне районĕнчи колхозсем вăрлăхсене протравить тăвас ĕçе хакламаççĕ. «Путь к социализму» колхозра 20 центнер сĕлĕ вăрлăхне протравить тумасăрах яровизацилеме хунă. Колхозра протравить тумалли япаласем çук.

Райçĕрĕç пайĕн çураки ĕçне оперативлă ертсе пымалла, колхозсем мĕнле ĕçленине тĕплĕн тĕрĕслемелле.

Агроном **А. АНДРЕЕВ.**

Ĕçе акă хăçан тухаççĕ

Майăн 18-мĕш. Ир. Кăшт çумăр ӳккелет.

— Паян каллех ĕçе каясси пулмасть пуль. Мĕнле пулчĕ ку кăçалхи çанталăк...

Яков Вишневский, Анат Сăнарти «Новый путь» колхоз председателĕ, колхоз правлени еннелле кайма тухнăскер, каллех киле таврăнса кĕчĕ. «Каллех йĕпе-сапа пуçланать, çумăр çăвасшăн пек...».

8—9 сехет çитнĕ. Яр уяр. Колхозра ĕçе тухма хатĕрленме пуçларĕç: анаттăвăн çынсем утаççĕ. Пĕри акă виçĕ лашапа уя тухса кайрĕ, тепри киленчен тухса колхоз амбарĕсем патнелле сулăнчĕ.

Вăхăт иртсе пырать. Анатран тырă тиенĕ урапа хăпарни курăнать. Вăл уя сеялкăсем патне тухать.

Кашни ирех «Новый путь» колхозра ĕç çакăн евĕрлĕ пуçланать. Нихăш те васкамаççĕ.

Акана тухни 7-мĕш кун ĕнтĕ. Тĕштырăсем акмалли 123 гектар çĕр площадĕнчен 103 гектарне сухаланă, 51 гектар çине кăна акнă.

Мĕншĕн сахал акнă?

Сеялкăсем час-часах ахаль лараççĕ. Вĕсем час-часах сеялка патне тырă вăхăтра леçсе паман пирки пулса пыраççĕ.

Колхозра виçĕ сеялка. Вĕсем йăлтах 13, 12 тата 7 ретлисем. Ку сеялкăсемпе, кашни сошник пуçне пĕрер гектар аксан, куллен 32 гектар тырă акмалла. Графика пĕртте пурнăçласа пымаççĕ. Çав вăхăтрах агротехникăна пăсса пыраççĕ. Пĕрремĕшпе виççĕмĕш бригадăсем 12 гектар çине алăпа акнă.

— Эпир ăна сеялкăпа пырса кĕме май çук çĕрте акрăмăр,—теççĕ. Хăйсен «сеялкăпа пырса кĕме май çук» çĕрĕ те çук, çĕрĕ йăлтах тӳрем вырăнта выртать.

Колхозра звенопа ĕçлес йĕркене йăлтах салатса янă.

— Пирĕн вăл звеносем ячĕшĕн пур, чăннипе звено йĕркипе ĕçлеместпĕр,—тесе каласа парать Вишневский.

Сухаланă чухне 5—6 лаша умлăхыçлă пыраççĕ. Ку ĕçре нумай кансĕрлет.

Колхозра плуг тата сӳре туртисем çитмеççĕ. Çакна пула хăш чухне вăл туртасене плугсем патĕнчен илсе сӳре кӳлеççĕ е сӳре патĕнчен плуг патне илсе каяççĕ. Иккĕмĕш бригадăра пĕтĕмпе те 4 сӳре кăна шутланать.

Ив. МОСЕЕВ.
(«Чăваш Коммуни» корр.).
Советское.

Тăпрана тарăн сухалас тĕлĕшри хăшпĕр ыйтусем

Кăçалхи январь уйăхĕн юлашки кунĕсенче Мускавра, ялхуçалăх наукисен В. И. Ленин ячĕпе тăракан Пĕтĕм Союзри Академийĕнче, сухалакан тăпра сийне тарăнлатас ыйтупа çĕршыври наукăпа тĕпчев учрежденийĕсенчен пухăннă представительсен канашлăвĕ пулса иртнĕ. Вăл канашлура сухалакан тăпра сийне тарăнлатас ыйтупа 61 доклад итлесе сӳтсе-явнă. Çав докладсен хисепне: «Чăваш АССР-чи кĕллĕ тăпрасене тарăн сухаланипе лайăхлатса пыни» ятлă доклад та кĕнĕ. Ăна Чăваш АССР Наркомземĕн тăпрана тĕпчесе вĕренес енĕпе ĕçлекен стационарсен материалĕсем тăрăх туса панă.

Сухалакан кĕллĕ тăпра сийне тарăнлатас ыйтупа канашлура икĕ тĕрлĕ шухăш палăрнă. Пĕрремĕш шухăша хӳтлесе тунă докладсенчен çакă палăрать: тăпрана тарăн сухалассине кĕллĕ сий шучĕпе çеç тумалла, пĕрре сухаланă чухне 1—2 сантиметртан мала тарăнлатмалла мар, органически удобренисем тата известь тăкмалла. Çак шухăша хуратăпраллă мар тăрăхри тĕштырă хуçалăхĕн институтĕнче ĕçлекен С. А. Беневольский уççăн палăртнă.

Иккĕмĕш шухăша хӳтлесе (ку енĕпе докладсем сахалтарах пулнă) наукăн тава тивĕçлĕ деятелĕ профессор В. П. Бушинский каланă. Ун майлисем, кĕллĕ тăпрана тĕпренех лайăхлатас шутпа, тăпран шалти резервисемпе усă курма сĕннĕ, тепĕр майлă каласан, тăпрара аялта выртакан юшкăнлă тата коллоидлă массăсене ĕçе кĕртмелле, тенĕ.

Профессор Бушинский канашлăва çакна пĕлтернĕ: кĕллĕ тăпра мĕн чухлĕ начар, вăл халиччен сухаламан сийсене хускатсан, çавăн чухлĕ лайăх тĕслĕхсем парать. Хăйĕн опычĕсенче вăл çеремлĕ-кĕллĕ тăпрана 40-60-80 сантиметр таран сухаласа тарăнлатнă.

Тăпрана тĕпчесе вĕренес тĕлĕшпе ĕçлекен пирĕн республикăри стационарсем сухалакан сие тарăнлатассине тăпран иллювиальнăй сийĕсемпе усă курас енĕпе туса пыраççĕ. Кăна известь, фосфорит сапнипе, органически удобренисем тăкнипе тата нумай çул ӳсекен курăксем акнипе çыхăнтараççĕ.

Чăваш республикинче вăрманлă-çеçенхирлĕ тата çеремлĕ-кĕллĕ тăпрасем нумай. Ку тăпрасенчи коллоидпа пуян юшкăн пайĕсем, çавăн пекех ӳсен-тăрансене кирлĕ ытти çимĕçсем те çӳлтен аялти сие куçса пыраççĕ. Çакна пула аялти сий пит хытă çирĕпленет. Ӳсен-тăран тымарĕсем вара хăйсене кирлĕ апата ирĕклĕн илейми пулаççĕ. Çапла ĕнтĕ тăпран аялти пайĕсенче (иллювиальнăй сийсем) ӳсен-тăрансене йывăррăн лекекен апат-çимĕçсен резерви пухăнса пырать. Коллоиднăй майсем аялти сийсене куçса пынине пулах, çӳлте асăннă тăпрасен çимĕçлĕхĕ пĕтсе пырать. Ун пек тăпрасем хăйсем ăшĕнче нӳрлĕхе перекетлесе тăма пултараймаççĕ. Вĕсем çинче тырпул тухăçлăхĕ те пĕчĕкленет.

Ялхуçалăхĕнче ĕçлекенсен задачи — тăпран çимĕçлĕхне пĕтерекен явленисене хирĕç, ӳсен-тăрансене кирлĕ çимĕçсене тымарсене çăмăллăнах лекмелле тăвассишĕн таткăлăн кĕрешесси пулса тăрать. Çаксене тăвас тесен, тăпрана тарăн сухаламалла.

Пирĕн республикăри стационарсем тăпрана 25 сантиметртан пуçласа 35 сантиметра çити сухалаççĕ. Чăвашсен ялхуçалăх институчĕн учхозĕнчи кĕллĕ тăпра çинчи стационар 25—30 сантиметр тарăнĕш сухалать. Вăрманлă-çеçенхирлĕ тăрăхри тĕссĕр тăпра çинчи (Артеменькасси, Вăрнар р.) стационар пĕлтĕр 30—35 сантиметр тарăнĕш сухаланă.

Тарăн сухаланине органически тата минераллă удобренисем тăкнипе çыхăнтарса пырсан, сухаланакан сий хуçăмланать, лайăхланса пырать. Кун пек тăпра çинче ӳсен-тăрансен тымар системи вăйлă аталанма пултарать, тарăна кайса хăйсене кирлĕ апатсене илсе тăрать. Кунсăр пуçне тата тарăн сухаланă çĕр çинче тăпран çимĕçлĕхĕ те лайăхланать. Вĕсем пурте тырпул тухăçлăхне ӳстермелли майсем пулса тăраççĕ. Стационарсен 1940 çулхи тырпул тухăçлăхне хаçатсенче халиччен те илсе кăтартнă, вăл хăшпĕр опытсенче гектартан 420 пăта çитет.

Пĕлтĕрхи кĕркунне Чăваш АССР Наркомземĕпе агрономсем стационарсем 5 çул хушши пухса хатĕрленĕ материалсем тăрăх профессор И. А. Антипов-Каратаев туса панă докладра сӳтсе-яврĕç, ун чухне тунă опытсене производствăра анлăн тĕрĕслеме решенисем йышăнса хăварнăччĕ. Вĕсене пурнăçа кĕртес тĕлĕшпе Наркомзем ятарласа приказ кăларнă. Çак приказ тăрăх республикăн чылай районĕсенче тарăн сухалас тĕлĕшпе пĕрер опыт тума палăртнă. Практикăллă ĕçсене пурнăçлама МТ Станцисен старший агрономĕсене хушнă.

Опытсене 1940 çулта хывса хăварайман пулсан, вĕсене МТ Станцисен кăçал ирхи çĕртме вăхăтĕнче хывса хăвармалла. Методикăллă кăтартусене профессор Антипов-Каратаев ертсе пыракан стационарсем параççĕ. Вĕсен адресĕ: ст. Вурнары, почвенные стационары.

И. АФАНАСЬЕВ,
Стационарсен начальникĕ.

ЕВРОПĂРИ, АФРИКĂРИ ТАТА АЗИРИ ВĂРÇĂ

(Вăрçă ĕçĕсен дневникĕ)

Англипе Германи хушшинчи фронтра Германи авиацийĕ кăштах активлăх кăтартать. Майăн 20-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле, тесе пĕлтернĕ Германи командованийĕн сводкинче, Германи бомбардировщикĕсем Англин кăнтăр тата кăнтăр-хĕвелтухăç çыранĕнчи портсен сооруженийĕсем çине пырса тапăннă. Тинĕс çинче, Англи çывăхĕнче, Германи самолечĕсем Англин подводнăй лодкине пĕтерсе тăкнă.

* * *

Вăтаçĕр тинĕс бассейнĕнче вăрçă ĕçĕсем вăйлансах пыраççĕ. Майăн 19-мĕшĕнче Германи авиацийĕ пуринчен ытларах Крит утравĕ çине вăйлăн пыра-пыра тапăннă. Суда бухтинче тăракан судносем çине, утраври аэродромсем çине бомбăсем пăрахнă. Майăн 20-мĕшĕнче, ирхине, тесе пĕлтерет Рейтер агентстви, Крит утравĕ çине тапăнма пуçланă. Утрав çине Германия парашютсемпе войскăсем антарнă. Англи самолечĕсем Калатори (Родос утравĕ) аэродром çине бомбăсем пăрахнă.

Çурçĕр Африкăра, Тобрукпа Соллум секторĕнче, Германи командованийĕн сводкинче каланă тăрăх, икĕ енчен те разведка тăвакан чаçсен ĕçĕсем палăраççĕ. Англи войскисем, тесе каланă Англин информаци министерствин коммюникинче, Соллума хăйсен аллинчех тытса тăраççĕ. Англи авиацийĕ, тесе палла тунă Англи командованийĕн коммюникинче, Капуццо форчĕпе Хальфай прохочĕ хушшинче Германи танкĕсем çине бомбăсем пăрахнă. Бомбăсем пăрахнипе нумай танксене стройран кăларнă тата вăйлăн сиенленĕ. Бенгазипе Дерна çине каллех пырса бомбăсем пăрахнă. Итали самолечĕсем, тесе пĕлтернĕ Итали сводкинче, Мерса-Матрухпа Тобрук çине пырса бомбăсем пăрахнă.

Хĕвеланăç Африкăра, Абиссинире, итальянецсен противника хирĕç тăрса çапăçмалли тĕп центрсем иккĕ кăна: Джимма (Аддис-Абебăран кăнтăр-хĕвеланăç енче) тата Гондарăн пырса кĕме йывăр районĕ (Тана кӳллинчен çурçĕрелле) юлнă. Джимма патĕнче, Рейтер агентствин даннăйĕсем тăрăх. войскăсем 35 пин çын таран шутланаççĕ, Гондар районĕнче итальянецсем 8 пин тата колонисенчи войскăсен темиçе пин салтак шутланать. Итали командованийĕн сводкинче каланă тăрăх, чи хаяр çапăçусем Гондар районĕнче пыраççĕ. Рейтер агентствин дипломатиллĕ обозревателĕ, Абиссинири лару-тăру çинчен тапратса, çапла çырать: Амба-Алагăра итальянецсем хирĕç тăма пăрахни тата Аоста герцога тыткăна пани — тĕрĕссипе Абиссинири кампание вĕçленине пĕлтерет. Малалла обозреватель çапла кăтартса парать: хальхи вăхăтра Абиссинире итальянецсен сахал йышлă отрячĕсем кăна тăрса юлнă, вĕсене Абиссини партизанĕсемех çĕнтерме пултараççĕ. Çапла вара, тесе çирĕплетет обозреватель, Англин Абиссинире пушаннă чылай войскисем Ливи пушхирĕнчи вăрçă ĕçĕсене çеç мар, тата Иракпа Сирири операцисене те татăклăн улăштарĕç.

* * *

Иракра кăнтăрти тата хĕвеланăçĕнчи фронтсенче вăрçă ĕçĕсем çаплах пыраççĕ. Англи войскисем, тесе каланă Рейтер агентствин пĕлтерĕвĕнче, майăн 19-мĕшĕнче Иракри Эль-Фалуджа ятлă хулана йышăннă. Вăл хула Евфрат юханшывĕ хĕрринче Хаббаниерен хĕвелтухăç еннелле 20 километра яхăн вырăнта ларать. Ун урлă Багдадран каякан çулсем иртсе пыраççĕ. Басра районĕнче Иракăн Англи чаçĕсене, бронеавтомобильсемпе грузовикĕсене хирĕç кĕрешекен авиацийĕ активлăх кăтартать. Ирак артиллерийĕ, кăтартса панă Ирак коммюникинче, Тигр ятлă юханшыв çинче Англин икĕ канонеркине пенĕ, çакна пула канонеркăсен унтан тухса каймалла пулнă. Ирак авиацийĕ тата Хаббанири аэродромри ангарсем çине бомбăсем пăрахнă. Англи авиацийĕ, Англин Çывăхри Хĕвелтухăçĕнчи сывлăш вăйĕсен командованийĕн коммюникинче каланă тăрăх, Рашидри (Багдад çывăхĕнче) тата Мосулри аэродромсем çине бомбăсем пăрахнă. Кунсăр пуçне, Сирин Тадморти (Пальмира), Дамаскри тата Райякри аэродромĕсем çине те бомбăсем пăрахнă.

Майăн 20-мĕш. (ТАСС).

Черчилль выступленийĕ

ЛОНДОН, майăн 20-мĕш. (ТАСС). Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, паян общинăсен палатинче премьер-министр Черчилль вăрçă ĕçĕсене пăхса тухни çинчен кĕскен сăмах тухса каланă.

Юлашки кунсем хушшинче, тенĕ Черчилль, Англи авиацийĕ противник Кăнтăр Грецири аэродромсенче сывлăшри пысăк вăйсене пухса тăратнине палăртнă. Противник хăйĕн авиацине çавăнта пухса тăратни Крит утравĕ çине тапăнма хатĕрленни пулнă. Паян ирхине Крит çине сывлăшран вăйлă атака тума пуçланă. Нимĕçсем 1500 салтака парашютсемпе, çавăн пекех планерсемпе тата самолетсемпе Кания — Малеми районне антарса хăварнă.

Японипе Совет Союзĕ нейтралитет çинчен тунă пакта ратификациленĕ пирки грамотăсем парса илни

ТОКИО, майăн 20-мĕш. (ТАСС). Домей Цусин агентстви пĕлтернĕ тăрăх, Японири информациллĕ совет çакăн пек пĕлтерӳ панă: паян, Токио вăхăчĕпе 15 сехет те 30 минутăра, ютçĕршыв ĕçĕсен официальнăй резиденцинче Японин ютçĕршыв ĕçĕсен министрĕ Мацуока тата Совет Союзĕн Японири посолĕ Сметанин Японипе Совет Союзĕ нейтралитет çинчен тунă пакта ратификациленĕ пирки грамотăсем пĕр-пĕрине панă.

Египет çарĕн малтан генеральнăй штаб начальникĕ пулнăскер тухса тарнă

ЛОНДОН, майăн 19-мĕш. (ТАСС). Рейтер агентстви Каиртан панă пĕлтерӳре çапла каланă: Египет çарĕн генеральнăй штаб начальникĕ пулнă Азис-Аль-Мысри-паша ăçта пурăннине пĕлтерсен, çав çынсене Египет правительстви 1000 фунт стерлинг парасси çинчен пĕлтернĕ. Азис Аль Мысри-паша тĕнĕл держависем майлă тăнипе паллă. Майăн 16-мĕшĕнче вăл Алмазри (Каир çывăхĕнче) аэродромран самолетпа вĕçсе тухса кайнă, самолет пилочĕсем Египетри летчик-офицерсем иккĕн пулнă. Азис Аль-Мысри-паша çĕршывран тухса кайма шутланă пулмалла.

Çакăн çинчен кăларнă коммюникере, тесе кăтартса парать агентство, çапла каланă: сывлăшри влаçсем контроллесе тăнине пула самолетăн ирĕксĕрех анса лармалла пулнă, анса ларнă чухне вăл телеграф проводисем çине пырса çапăннă та, саланса кайнă. Самолет çинче пулнă виçĕ çынĕ те тарнă, вĕсем Каир патне çитнĕ, халĕ унта пытанса пурăнаççĕ, тесе шутлаççĕ.

Малалла коммюникере çапла каланă: тупнă документсем, фотографисем тата ытти çавăн евĕрлĕ япаласем самолет çинче Азис Аль-Мысри-паша хăйĕн юлташĕсемпе пĕрле пулни çинчен каласа параççĕ. Вĕсене арестлес тĕлĕшпе мерăсем йышăннă.

Яла „тăшманран“ сыхласа хăварнă

Осоавиахимовецсен тактикăллă вĕренĕвĕ

Ял çине «противник» тапăнас хăрушлăх килсе тухнă. Команда, группа, санитарнăй тата хими звенисен командирĕсем приказ илеççĕ, вĕсен пурте «тăшмансем» килсе тапăнасран сыхă тăмалла...

Яла пырса кĕрекен çулсем çинче, уй хапхисем патĕнче хуралсем тăраççĕ, урамсенче патрульсем çӳреççĕ. «Противник» сывлăшран килсе тапăнасран сыхлама уйрăм çынсене уйăрнă, вĕсем вичкĕн сăнаса тăраççĕ.

Штабра хĕрӳллĕ ĕç пырать. Ял «çапăçăва» хатĕрленет. Çапах та уйхирте ака ĕçĕ, колхоз производствинчи ытти ĕçсем чарăнса ларман. Арçынсем вырăнне хĕрарăмсем ĕçлеççĕ.

Каç. Тĕттĕм. Ниçта та хăй çутти çук. Çавăн пек «хăрушă» вăхăтра çутă пулмалла маррине колхозниксем лайăх пĕлеççĕ.

Штаба сарă сухаллă, вăтам çула çитнĕ, колхозник пырса кĕчĕ. Вăл уй хапхи патĕнче пĕр палламан çынна тытни çинчен пĕлтерчĕ.

— «Шпион» пулмалла, — тет колхозник.

Çак вăхăтрах штаба Хĕрлĕ Хĕрес ушкăнĕн сумкине çакнă пĕр колхозник пырса кĕрет. Штаб начальникĕ ăна распоряжени парать. Ку санитарнăй группăн начальникĕ пулнă иккен.

Майăн 20-мĕшĕ. Ирхи шуçăм киле пуçланă. Штаба çĕнĕрен-çĕнĕ хыпарсем пырса тăраççĕ.

Тревога. Боецсем пурте сборнăй пункта пухăнаççĕ. Тумланаççĕ, хĕçпăшалсем илеççĕ.

— Çырма тăрăх, вăрман енне самолетсем вĕçеççĕ,—тесе пĕлтерчĕ наблюдательсенчен пĕри.

Ирхине 5 сехет тĕлне «противник» сывлăшран каллех тепĕр десант антарса хăварни çинчен штаба хыпар пырать. Ăçта, мĕнле вырăна антарнă, —паллă мар. Анчах ăна пĕлмелле. Разведка каять.

«Тăшман» чее. Вăл хăйĕн десантне çырман тепĕр енчи вăрман лешъенне антарма пултарнă. Вăрман хушшипе пырса, çырма тăрăх анса яла çавăрса илме пултарать. Разведка нимех те пĕлтермест. «Противникăн» десантне тупма питĕ йывăр. Мĕншĕн тесен йĕритавралах вăрман, çырма-çатра. Тăшмана пытанма, ăна малалла куçма лайăх.

Кашни минута хаклă. Команда уя тухма приказ илет. Çырма тăрăх, вăрман хӳттипе, шыв шырланĕсенче пытанса, колонна малалла шăвать. «Противникăн» самолечĕ килсе тухать. Боецсем пурте сапаланса выртаççĕ.

Колонна малаллах шăвать. Тĕплĕн пытанса, вăрттăн шуса, команда Нятлă сăрт çине улăхса çитет. Вăрман енчен пăшал пенĕ сасăсем илтĕнеççĕ. «Противник» командăна курчĕ пулмалла. Команда çырма еннелле куçма пуçларĕ.

«Противник» хăйĕн сывлăшри десантне çырма тепĕр енчи вăрмана антарса хăварни çинчен штаба тĕплĕ сведени пырать. Халĕ ĕнтĕ десант ăçта вырнаçни паллă. Анчах команда умне пысăк задача тухса тăрать: «противника» çавăрса илме питĕ йывăр, вăл вăрманта пытанса ларнă.

Сылтăм флангри пĕр отделени «противник» вăрмантан тухса çырма тăрăх ял енне куçнине асăрхать. Пулемет ĕçлеме тытăнать.

Осоавиахимовецсен команди малалла куçса хĕссе пынипе «противник» каялла чакать. Пĕр вăхăтлăха икĕ енчен те пулеметсем, пăшалсем вăйлăн персе тăраççĕ.

Çапăçу атакăна кĕнипе вĕçленет. «Противник» сывлăшран антарса хăварнă десанта çавăрса илеççĕ...

Çавăн пек тĕрĕслесе пăхрĕç хăйсем хĕллехи вăхăтра Осоавиахим подразделенисенче вĕренсе илнĕ пĕлĕве Чантăр ялсоветĕнчи Осоавиахим членĕсем.

Осоавиахимовецсен тактикăллă вĕренĕвĕ лайăх тата интереслĕ иртрĕ. Ăна ирттерме вĕсем нумай вăхăт хушши хатĕрленнĕ. Хĕллехи вăхăтра 150 сехетлĕ программа тăрăх çар ĕçне вĕреннĕ. Осоавиахим членĕсем, ушкăнпе 54 çын, «Ворошиловла стрелоксен» пĕрремĕш тата иккĕмĕш сыпăклă значокĕсен нормисене панă. Çавăн пекех, нумайĕшĕ ГТО, ПВХО, ГСО значокĕсене илнĕ. Колхозниксем çар ĕçне юратса вĕренеççĕ, Осоавиахим ĕçне активлă хутшăнса ĕçлеççĕ.

Тактикăллă вĕренĕве стрелоксем çеç хутшăнман, санитарнăй тата химиллĕ звеносем те хутшăннă. Вĕсем пурте Осоавиахим членĕсенчен тăраççĕ.

...Çырман икĕ енчи вăрмансем хушшинче «çапăçу» пырать. Уйăн тепĕр енче — ака ĕçĕ. Хĕрарăмсем ĕçлеççĕ. Вĕсен упăшкисене яла «тăшманран» сыхласа хăварма мобилизациленĕ. Ĕнерхи плугарь—паян «çапăçура». Арăмĕ ун вырăнне плугарь пулса ĕçлет.

Осоавиахимăн тактикăллă вĕренĕвне Чантăр ялсоветĕнчи Осоавиахим членĕсем 200 çынна яхăн хутшăнчĕç. Вĕсем пурте тенĕ пекех арçынсем, вăйпитти çынсем. Апла пулсан та ака ĕçĕ нимĕн чухлĕ те чарăнса тăмарĕ. Тактикăллă вĕренӳ пуçланас умĕн малтанхи кун плугарьсенчен чылайĕшĕ ĕç нормине ытлашшипех тултарса ĕçленĕ. Тепĕр кунне те çавăн пекех тухăçлăн ĕçлерĕç. Пĕр сăмахпа каласан, арçынсем «тăшмана» хирĕç, хĕрарăмсем ака ĕçĕнче ĕç нормине ытлашшипех тултарассишĕн пикенсе кĕрешрĕç.

Колхозниксем хамăрăн юратнă тăван çĕршыва кирек-хăш вăхăтра та çирĕп сыхлама хатĕррине кăтартса пачĕç.

М. МИТРОФАНОВ.

Чантăр, Ишлей районĕ.

СУД

Вуншар çула тĕрмене

Ку тискер ĕç çакăн пек пуçланса кайнă. Аслă Чемен ялĕнчи (Первомайски р.) Василий Иванов качака сутнă пулнă. Киле таврăнсан укçине арчана хунă. Çав вăхăтра вĕсем патĕнче вунвиçĕ çулхи Шапанов Петр пулнă. Ивановпа арăмĕ килте пулман чухне Шапанов пӳртре кĕрсе арчаран 100 тенкĕ укçа вăрласа тухнă.

Укçа вăрлани çинчен В. Иванов ялсоветне пĕлтернĕ. Вара укçана пытарнине курнă Петĕре чĕнтернĕ. Хăй айăпне ача йышăннă; анчах та укçана пытарнă çĕртен такам вăрласа кайнă, тенĕ. Вăрă укçине вăрă вăрланă пулнă.

Ялсовет председателĕ Я. В. Маназыпов тата пожарнăй дружина начальникĕ А. В. Башмаков çак ĕç çинчен районри милици уйрăмне пĕлтерес вырăнне, пĕчĕк ачаран мăшкăллама пуçланă. Вĕсем ăна сивĕ чиркĕве хупса çăрапа питĕрсе илнĕ, ашшĕне чĕнтерсе килсе, ăна хăратса, ачине халăх умĕнче хытă хĕнеттернĕ. Шел пулнă пулин те, ашшĕ ачине пуçран та çапнă, урапа та тапнă, хăлхаран та туртнă. Çапла хĕненĕ вăхăтра, ачи темле майпа, çăлăнса тарнă, анчах Башмаков ăна хăваласа çитсе хăлхаран йăтса пынă, вара ачана каллех хĕнеме, мăшкăллама тытăннă. Ачана хĕнес ĕçе ялсовет председателĕ Маназыпов та хутшăннă. Вĕсем ăна кĕпине уçса хĕненĕ.

Çакăн хыççăн Маназыповпа Башмаков ачана çĕр каçма колхоз правленин пӳлĕмне питĕрсе лартнă, ан тартăр тесе Молгачов колхознике хурал тăратнă. Киле каяс умĕн Маназыпов хуралçа:

— Тула пĕрре те ан кăлар, çимелли ыйтсан — сухансăр пуçне нимскер те ан пар, — тесе приказ панă.

Çакăн пек тискерлĕх, тен, татах та тăсăлнă пулĕччĕ, анчах ачана асап кăтартнине курса тăнă ют çынсем кашкăр чĕреллĕ Маназыповпа Башмакова ачаран мăшкăллама паман...

Ку ĕçе тĕрĕслесен çакă палăрнă. Маназыповпа Башмаков ĕлĕк те ялти çынсене хĕненĕ фактсем пулнă. Çапла, 1936 çулта, колхозра бригадир пулнă чухне, Маназыпов, туя кайма лаша паманшăн, колхозри конюха Яков Михайлова хĕнесе тăкнă пулнă.

Башмаков та çавнашкал хăтланнă. 1938 çулта вăл С. Шапанова пуртăпа çапа-çапа хĕненĕ. Нумай пулмасть, кăçалхи апрелĕн 20 мĕшĕнче вăл хăй патне пынă инкĕшне Е. Башмаковăна хĕнесе тутисене катса пĕтернĕ.

Маназыповпа Башмаков енчен çынсене çакăн пек хĕнени, мăшкăллани сахал мар пулнă, ялти çынсем вĕсене лайăх астăваççĕ. Ĕç дисциплинине пăсса прогул тунăшăн Маназыпова судпа айăпласа партирен те кăларнă пулнă.

Çакăн пек хăтланнăшăн Маназыповпа Башмакова арестлесе суда панă.

Майăн 16-мĕшĕнче Чăваш АССР Верховнăй Сучĕн уголовнăй ĕçсене пăхакан коллегийĕ (суд председателĕ Ф. Парамонов, заседательсем — Петров тата Федорова, государство енчен айăплаканĕ — республикăри прокурор помощникĕ Н. Кузьмин, адвокат Савруков) çак ĕçе вырăна кайса пăхса тухнă.

Суда чĕннĕ çирĕме яхăн свидетельсем Маназыповпа Башмаковăн ирсĕр ĕçĕсене уççăнах кăтартса панă.

Суд вĕсене кашнинех вуншар çула тĕрмене хупмалла, кайран виçĕ çул хушши суйлав прависĕр хăвармалла приговор йышăннă.

И. ЕФРЕМОВ.

Ача-пăча творчествин республикăри олимпиади çинчен

Ача-пăчасем хушшинчи художествăллă пултарулăх тата искусство, наукăпа техника енĕпе тунă çитĕнӳсене массăллăн кăтартса парас майпа, июнĕн 1—6-мĕш кунĕсенче Шупашкарта, ача-пăча творчествин республикăри иккĕмĕш олимпиади пулса иртет.

Малтанах калас пулать, олимпиадăра пулма камсем тивĕçлĕ-ха? Оргкомитет йышăннă тăрăх вĕренӳре ĕлкĕрсе пыракансем, тĕрлĕрен пултарулăх кружокĕсенче активлăн хутшăнса ĕçлекен ачасем кăна олимпиада участникĕсем пулма пултараççĕ.

Ачасем тата вĕренекенсен коллективĕсем олимпиадăра художествăллă пултарулăхăн шур енĕсене те: литература, музыка, хореографи, тĕрлĕ халăхсен юрри-ташшисене, декламацисем тата ыт. те кăтартса памалла.

Республикăри олимпиадăна килекенсен хăйсен пултарулăхĕсене районсенче пулса иртекен смотрсенче кăтартса памалла. Районсенчи смотрсенче лайăх тĕслĕхсем кăтартнисем çеç республикăри олимпиадăна хутшăнма тивĕçлĕ пулаççĕ. Смотрсем районсенче июнĕн 10—20-мĕшсенче пулса иртмелле.

Районсенчи смотрсене ирттермелли вăхăт нумай юлмарĕ. Смотрсене йĕркеллĕн ирттерес тесен халех ĕçе тытăнни кирлĕ.

Районсенчи смотрсене хатĕрленнĕ çĕрте ертсе пыма тата ирттерме 5—7 çынтан оргкомитет суйламалла. Оргкомитетсем смотрсене ирттерессишĕн ответлă пулса ĕçлеççĕ. Вĕсен смотрсене пысăк активлăхпа ирттерессишĕн кĕрешмелле.

Республикăри олимпиадăна килекен участниксене республикăри оргкомитет суйласа илет. Июнĕн 23-мĕш тĕлне районсенчи смотрсене ирттернĕ оргкомитетсем олимпиадăна камсене тата мĕнле программăсемпе яма палăртни çинчен республикăри оргкомитета заявкăсем памалла. Программăсене уйрăммăнах тĕплĕн кăтартса пани кирлĕ. Мĕнле юрăсем, сăвăсем пулаççĕ, вĕсен текстчĕсене те тăратмалла.

Çавăн пекех олимпиада уçăлнă тĕле Шупашкарта ачасен ӳкерчĕкĕсене, самрăк техниксен ĕçĕсене кăтартас тĕлĕшпе выставка уçăлать. Кун пек выставкăсене районсенче пулса иртекен смотрсем вăхăтĕнче те организацилемелле.

И. СОРОКИН.

Лермонтов ячĕпе вечер

Вырăссен аслă поэчĕ М. Ю. Лермонтов вилни çĕр çул тултарнине кĕтсе илес майпа, Шупашкарти педучилищĕре вĕренекенсем майăн 24 мĕшĕнче пысăк вечер туса ирттереççĕ.

Вечерта вырăс чĕлхипе литературине вĕрентекен М. И. Терентьева юлташ поэтăн пурнăçĕпе творчестви çинчен доклад туса парать. Доклад хыççăн вĕренекенсем Лермонтовăн «Странный человек» драмине лартаççĕ, унтан поэтăн «На смерть поэта» сăввине коллективлăн декламацилесе параççĕ.

Виççĕмĕш класра вĕренекен Макаров «Бородино», пĕрремĕш класра вĕренекен Краснов «Парус» сăвăсене пăхмасăр вуласа кăтартаççĕ.

Çавăн пекех вечерта Лермонтов текстчĕсем тăрăх çырнă юрăсене «Ходим мы к Арагве светлой», «Сосна», пурĕ 9 юрă, юрласа параççĕ. «Песня про купца Калашникова» поэма тăрăх йĕркеленĕ музыкăллă мелодрамăна выляса кăтартаççĕ.

Кунсăр пуçне Лермонтов пурнăçĕнчи характерлă тапхăрсене çутатса паракан материалсенчен выставка йĕркеленĕ.

М. Я.

Куллен кирлĕ таварсене уя илсе тухса сутаççĕ

СĔНТЕРВĂРРИ. Шуршăлти сельпо çуракине лайăх хатĕрленнипе кĕтсе илчĕ. Хальхи вăхăтра кунта куçса çӳрекен ларек ĕçлет. Ку ларек сельпо территорине кĕрекен колхозсен уйхирĕсене тухса колхозниксене куллен кирлĕ таварсене сутать.

М. ГАВРИЛОВ.

ФУТБОЛ

„Красная звезда„—„Спартак“

ÇĔМĔРЛЕ. («Чăваш Коммуни» корр.). Иртнĕ вырсарникун кунта древкомбинат стадионĕнче футбол матчĕ пулса иртрĕ. «Красная звезда» командипе «Спартак» команди тĕл пулса вылярĕç. Икĕ команди те çĕмĕрлесемшĕн паллăскерсем. Спортăн çуллахи сезонĕ пуçланнăранпа кăна вĕсем иккĕмĕш хут тĕл пулса матч ирттерчĕç.

Ку матч интереслĕ иртрĕ. Курма пыракансенчен чылайĕшĕ «Спартак» команди çĕнтерессе кĕтрĕç. Мĕншĕн тесен иртнĕ матчра вăл лайăх вылянăччĕ, çĕнтернĕччĕ. «Спартак» командинче выляканесем те ку вăйăра та вĕсемех çĕнтерессе кĕтрĕç пулас. Анчах пачах урăхла картина курăнчĕ. «Красная звезда» команди иртнĕ матчри çитменлĕхсене шута илсе вылять. Малтанхипе танлаштарсан, пасовкăпа ытларах выляни курăнчĕ. Матч пуçлансан пилĕк минута иртсенех вăл команда «Спартак» алăкне мяч тапса кĕртет. Вăхăт нумай та иртмест, каллех тепĕр мяч кĕрет. Çапла вара пĕрремĕш таймрах вăл «Спартак» алăкне 5 хутчен мяч кĕртет, лешсем 1 мяч кĕртеççĕ.

Иккĕмĕш таймра спартаковецсем лайăхрах выляни курăнчĕ. Ку таймра вĕсем «Красная звезда» алăкне виçĕ мяч, хăйсен алăкне 3 мяч кĕртрĕç.

Çапла вара вăйă 6 : 4 шутпа «Красная звезда» çĕнтернипе пĕтрĕ.

Лекци

Ыран, майăн 23 мĕшĕнче, ВКП(б) Шупашкар горкомĕн парткабинетĕнче экономикăллă образовани семинарне çӳрекенсем валли **«Стоимость промышленной продукции и пути ее снижения»** темăпа лекци пулать. Лектор — **Волков** юлташ.

Лекци каçхине 8 сехетре пуçланать. Пурте ирĕклĕнех кĕме пултараççĕ.

ПАРТКАБИНЕТ.

Ответлă редактор **В. Я. ЯКОВЛЕВ.**

СРОЧНО ТРЕБУЮТСЯ
каменщики
плотники
чернорабочие.

ОПЛАТА СДЕЛЬНАЯ. Общежитием обеспечиваются. Обращаться по адресу: г. Чебоксары, левый берег реки Волги, строительство Прядильно-Ткацкого комбината (бывший стеклозавод).

5—1

ПЛАНЕР ÇИНЧЕ

(Наукăллă-фантастикăллă калав)

Планер çине чи малтанхи хут лартăм. Манпа юнашар пĕр кăтра пуçлă этем ларчĕ.

Планер сывлăша хăпарчĕ. Вăл пĕр сас хурасăр вĕçет. Эпĕ хампа юнашар ларакан çынтан вăл кам иккенне ыйтса пĕлтĕм. Вăл, хăй каланă тăрăх, колхозра бригадир пулса ĕçлет иккен. Хăйсен колхозĕ çинчен мана питĕ тĕлĕнмелле каласа пачĕ.

...Пирĕн колхозра 400 кил. Колхоз пысăк. Кашни çулах вăйлă тырпул туса илетпĕр. Ытти колхозсем те пирĕн паха опытсемпе паллашаççĕ.

Пĕр çуркунне хамăр ял çынни, Петр Петрович ятлăскер, Хĕрлĕ Çартан таврăнчĕ. Ялта вăл малтанхи пекех активлă ĕçлеме тытăнчĕ. Колхозра мĕнле майпа вăйлă тырпул туса илесси çинчен колхозниксене час-часах каласа ăнлантаратчĕ.

Пĕрре, ялта колхозниксен пысăк пуху пулчĕ. Унта Петр Петрович колхозра тырпул тухăçне хăпартма кирлĕ япаласем тăвасси çинчен пысăк доклад туса пачĕ. Пуху нумая тăсăлчĕ. Çурçĕр иртсен тин саланчĕ. Петр Петрович каланă шухăшсемпе колхозниксем пурте килĕшрĕç.

Çакăнтан вара колхозниксем Петр Петрович каласа кăтартнă плана пурнăçа кĕртме тытăнчĕç. Чи малтан çилпе ĕçлекен насуссемпе шыв хăпартмалли пăрăхсем тунă чух кирлĕ материалсене хатĕрлерĕмĕр, райçĕрĕç пайĕнчен техниксене, инженерсене чĕнсе килтĕмĕр.

Пуçларăмăр вара ĕçлеме. Пĕр чи çӳлĕ вырăнта, техниксем кăтартса панă çĕрте, хĕрарăмсен бригади кӳлĕ чавма тытăнчĕ. Тепĕр бригадăри арçынсем пулас пĕвепе кӳлĕ хушшинчи пăрăхсем валли çĕр чавма тытăнчĕç. Плотниксем ветряк валли пыра пурама пуçларĕç.

Тепĕр икĕ эрнерен сакăр ветряк вырнаçтарчĕç. Çак ветряксем çумне насуссем лартрĕç. Насусĕсем эпир халиччен курнă йышшисем мар. Вĕсен çӳлелле-аялалла, е каялла-малалла çӳрекен хурсисем çук. Насуссен цилиндри ăшĕнче авăрса тăракан пĕчĕк çунатсем пĕвери шыва çӳлелле хăвалаççĕ. Çӳлте, кашни ветряк çумĕнчех, пысăк катка пур. Çак каткари шыв пăрăх тăрăх юхса, тепĕр ветряк патне каять. Иккĕмĕш ветрякăн насусĕ пĕвери шыва каллех, малтанхи пекех, çӳлте ларакан каткана хăпартать. Ку каткари шыв ытти пăрăхсем тăрăх виççĕмĕш ветряк патне юхса пырать. Çапла майпа вара, пĕвери шыв çӳлти кӳлĕ патне çитиччен сакăр ветряк витĕр юхса тухмалла пулнă.

Ветряксене, насуссене, пăрăхсене часах вырнаçтартăмăр. Кĕркунне çитрĕ. Пирĕн пĕвене шыв сарăлса тулчĕ. Пĕвери шыв хамăр чавса тунă кӳлле тулма пуçларĕ. Кӳлĕри шыв пăрăхсем витĕр шарлаттарса юхать.

Пирĕн ял çак кӳлĕрен инçех мар. Яла пăрăхсем тăрăх шыв юхса пырса, ĕçчен колхозниксене чĕреренех савăнтарчĕ.

Çавăнтан пуçласа ĕнтĕ пирĕн ял шывран аптăрамасть. Пăрăхсем хĕлле те, çулла та ĕçлеççĕ: яла çителĕклĕ таран шыв парса тăраççĕ.

Тепĕр çуркунне купăста тата ытти пахча-çимĕçсем патне пăрăхсем тăрăх шыв илсе пытăмăр. Малтанхи çул 45 гектар çинчи тĕрлĕ пахча-çимĕçсене шывпа шăварса çитĕнтертĕмĕр. Пирĕн пахча-çимĕçсем иртнĕ çултинчен виçĕ хут ытларах тухрĕç. Вăл çул çăмăр сахал пулчĕ пулин те, эпир питĕ нумай тухăçлă çимĕçсем туса илтĕмĕр.

Тепĕр çул татах темиçе тип çырмасене пĕвелесе лартрăмăр. Ветряксен хисепне те нумайлатрăмăр. Халĕ эпир хамăр колхоз çĕрне çуррине яхăн шывпа шăварма пултаратпăр. Çавăнпа пирĕн хуть те хăçан та тырă питĕ аван пулать.

Эпир хамăр колхозри тырпул тухăçне хăпартас ĕçре шывпа çеç усă курмастпăр. Агротехника хушнисене, агрономи вĕрентнисене пурне те хисепе илетпĕр, вĕсем тăрăх ĕçлесе пыратпăр.

Петр Петрович ĕçлеме пуçланă çул пирĕн колхозра пĕр инкек пулчĕ. Вунă гектар ытла çĕр çинче клевер пĕтĕмпех шăнса пĕтнĕ. Çакна илтсен, пĕр канмалли кун, Петр Петрович пире, комсомолецсене, уя, клевер акнă вырăна, илсе кайрĕ. Пăхатпăр, клевер питĕ сайра, пăч-пач анчах курăнать.

Вара вуннăмĕш класра вĕренекен Çавал Васлейĕ çапла каларĕ:

— Çав сайра шăтнă клевер ыттисенчен пиçĕрех, вăл сивве те тӳсет. Çавăнпа та çав клевертан вăрлăх хăварсан пирĕн сивве тӳсĕмлĕ клевер вăрлăхĕ пулать.

Васлей каланипе ыттисем те килĕшрĕç. Эпир вара çав клевер тунисене тăпрапа пĕрле кăларса, тепĕр çĕре кайса лартрăмăр.

Петр Петрович çав клевер валли чи çӳлĕ, хĕлле хуть те хăçан та юр сахал выртакан, вырăна суйланă пулнă.

Канмалли кун пуçланă ĕçе ытти кунсенче те турăмăр. Çак клевер лартнă вырăнта халĕ пирĕн опытлă участок. Эпир çак опытлă участокран илнĕ клевер вăрлăхне çеç акатпăр. Чăнах та ĕнтĕ, халĕ пирĕн колхозăн клеверĕ сивве çăмăллăнах тӳсме пултарать.

Эпир халĕ çĕрулми вăрлăхне те чаплă академик Лысенко кăтартнă пек тăватпăр. Çĕрулми пĕр пайне çулла лартатпăр. Çапла лартнă çĕрулми çанталăк сивĕнме пуçласан тин çитĕнме тытăнать. Çанталăк сивĕрех чух çĕрулми лайăхрах çитĕнет мĕн. Ку çĕрулмине эпир ытти майпа ӳстернĕ çĕрулминчен кăшт каярах юлса кăларатпăр. Тепĕр çулне вара çапла майпа çитĕнтернĕ çĕрулмине анчах лартатпăр. Çапла тунă вăрлăхран хуть те хăçан та питĕ лайăх çĕрулми çитĕнет, шултра тата нумай тухать.

...Çапла калаçса пынă хушăрах пирĕнтен пĕри темле тĕлĕнсе кăшкăрса ячĕ:

— Пăхăр-ха аялалла, çап-çаврака, çутă кӳлĕсем курăнаççĕ.

Эпир пурте аялалла пăхрăмăр. Çав вăхăтрах хайхи кăтра çӳçлĕ этем:

— Хатĕрленĕр, пирĕн сикмелли вăхăт çитет, — терĕ.

Аэроплан çаврăнма пуçларĕ. Çав кăтра пуçлă çынпа пĕрле тата виçĕ çын аялалла пуçхĕрлĕ ывтăнчĕç. Эпĕ вĕсен парашючĕсем саркаланса аннине пăхса юлтăм.

Халĕ эпĕ çав колхоз çинчен çапла шухăшлатăп: халăх темле тĕлĕнмелле ĕç те тăвĕ, тума тытăнсан тем те пулать, çав пĕр колхозра тунине ыттисем те тума пултарĕç.

Ф. КУЗЬМИН.

УПРАВЛЕНИЕ КИНОФИКАЦИИ при СНК ЧУВАШСКОЙ АССР
ПРОИЗВОДИТ НАБОР КУРСАНТОВ
НА БОЛХОВСКИЕ КУРСЫ
МЕХАНИКОВ ЗВУКОВОГО КИНО

На курсы принимаются лица обоего пола в возрасте не ниже 16 лет с образованием не ниже 7 классов.

К заявлению следует приложить документы:
1. Свидетельство об образовании,
2. Свидетельство о рождении,
3. Свидетельство здоровья,
4. Справки о служебном стаже и с последнего места работы,
5. Командировочное удостоверение от межрайонных и районных отделов кинофикации,
6. Две фотокарточки,
7. Автобиографию.
8. Паспорт и военный билет (пред'является лично при явке на курсы).

Срок обучения на курсах 7 месяцев. Начало занятий 20 июня с. г.

Лица, принятые на курсы, обеспечиваются стипендией в размере 120 руб. в месяц и общежитием.

Все лица, поступающие на курсы, подвергаются приемным испытаниям в об'еме 7-ми летки по математике, физике, русскому языку и по Конституции СССР.

Заявления с документами направлять по адресу: г. Чебоксары, ул. Ленина, дом № 2, Управлению Кинофикации при СНК ЧАССР. Телефон № 4—89, отдел кадров.

Управление Кинофикации при Совнаркоме ЧАССР.

2—1

РЕДАКЦИ АДРЕСĔ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторăн — 0—67, редактор заместителĕн — 3—97, редакци секретарĕн — 4—40, пропаганда пайĕн — 4—97, парти пурнăç пайĕн — 7—97, экономика пайĕн — 0—88, çырусемпе рабселькорсен пайĕн — 2—30, «Ĕçхĕрарăмĕ» журналăн — 6—23, «Ленин çулĕпе» журналăн — 0—85, издательство конторин — 0—23.

НТ 3487. Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательств и полиграфии при СНК ЧАССР, Заказ № 260. Ф. б. 53_84 п. л.